

Integracija ekološke pravde u socijalni rad: Istraživanje zelenog socijalnog rada u Hrvatskoj

Lilek, Antea

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:574905>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-19**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
PRAVNI FAKULTET
STUDIJSKI CENTAR SOCIJALNOG RADA

Antea Lilek

**INTEGRACIJA EKOLOŠKE PRAVDE U SOCIJALNI
RAD: ISTRAŽIVANJE ZELENOG SOCIJALNOG RADA U
HRVATSKOJ**

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2024.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
PRAVNI FAKULTET
STUDIJSKI CENTAR SOCIJALNOG RADA

Diplomski studij socijalnog rada

Antea Lilek

**INTEGRACIJA EKOLOŠKE PRAVDE U SOCIJALNI
RAD: ISTRAŽIVANJE ZELENOG SOCIJALNOG RADA U
HRVATSKOJ**

DIPLOMSKI RAD

Mentor: prof.dr.sc. Nino Žganec

Zagreb, 2024.

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Utjecaj klimatskih promjena na društvene i ekonomske nejednakosti.....	2
3. Integracija ekološke pravde u obrazovanje socijalnog rada	4
4. Cilj, problemi i hipoteze istraživanja.....	7
5. Metoda istraživanja	9
5.1. Sudionici istraživanja	9
5.2. Postupak istraživanja.....	10
5.3. Mjerni instrument.....	11
5.4. Obrada podataka.....	13
6. Rezultati.....	13
6.1. Ekološka osjetljivost	13
6.2. Informiranost o relevantnim klimatskim pitanjima u kontekstu marginaliziranih skupina	14
6.3. Upoznatost s konceptom “zelenog socijalnog rada”	16
6.4. Integracija zelenog socijalnog rada u svakodnevnu praksu	19
6.4.1. Integracija zelenog socijalnog rada u svakodnevnu praksu – otvorena pitanja.	22
6.5. Stupanj ekološke osjetljivosti, informiranost o klimatskim pitanjima, upoznatost s konceptom i integracija zelenog socijalnog rada prema sociodemografskim podacima	25
6.6. Osobni doprinos i potreba za razvojem zelenog socijalnog rada.....	31
6.6.1. Osobni doprinos i potreba za razvojem zelenog socijalnog rada u međudodnosu sa ostalim kategorijama i sociodemografskim podacima.....	32

6.6.2. Osobni doprinos i potreba za razvojem zelenog socijalnog rada u međuodnosu sa sociodemografskim podacima.	35
6.7. Korelacija	38
7. Rasprava	39
8. Ograničenja istraživanja	57
9. Praktične implikacije i prijedlozi za buduća istraživanja	59
10. Zaključak	61
11. Popis tablica.....	63
12. Literatura	65
13. Prilog	70

Integracija ekološke pravde u socijalni rad: Istraživanje zelenog socijalnog rada u Hrvatskoj

Sažetak:

Ovaj rad istražuje zeleni socijalni rad u kontekstu Hrvatske. Cilj istraživanja bio je ispitati u kojoj mjeri su socijalni radnici upoznati s konceptom zelenog socijalnog rada, identificirati konkretne primjere njegove primjene te utvrditi zapreke i potencijalne koristi ovog pristupa. Istraživanje je provedeno na uzorku od 169 socijalnih radnika u Hrvatskoj putem web anketa. Ispitane su četiri ključne kategorije: ekološka osjetljivost, informiranost o klimatskim pitanjima u kontekstu marginaliziranih skupina, upoznatost s konceptom zelenog socijalnog rada i integracija ovog pristupa u svakodnevnu praksu. Rezultati pokazuju da većina socijalnih radnika prepoznaje vrijednost uključivanja ekoloških aspekata u praksu socijalnog rada. Iako postoje sporadični primjeri primjene u praksi, konkretna integracija zelenog socijalnog rada još uvijek nije dovoljno raširena. Utvrđene su razlike u percepciji i primjeni zelenog socijalnog rada između različitih sektora i na temelju sociodemografskih podataka. Najveće prepreke identificirane su u vidu nedostatka institucionalne podrške, resursa i edukacije. Istraživanje opisuje značajan pozitivni utjecaj koji zeleni socijalni rad može imati na marginalizirane skupine i zajednicu u cjelini. Također, sugerira potrebu za dodatnim obrazovanjem socijalnih radnika o ekološkim pitanjima, razvojem politika koje će podržati širu primjenu zelenog socijalnog rada, naglašava važnost unapređenja institucionalne podrške, razvijanja infrastrukture za primjenu ekoloških praksi i jačanja međusektorske suradnje.

Ključne riječi:

zeleni socijalni rad, ekološka pravda, klimatske promjene, marginalizirane skupine, okoliš

Integration of Ecological Justice into Social Work: Research on Green Social Work in Croatia

Abstract:

This research explores the concept of green social work in Croatia. The aim of the research was to examine the extent to which social workers are familiar with the concept of green social work, identify specific examples of its application, and determine the barriers and potential benefits of this approach. The study was conducted with a sample of 169 social workers in Croatia through web surveys. Four key categories were examined: ecological sensitivity, awareness of climate issues in the context of marginalized groups, familiarity with the concept of green social work, and the integration of this approach into daily practice. The results show that most social workers recognize the value of incorporating ecological aspects into social work. Although there are sporadic examples of its application, the concrete integration of green social work is still not widespread. Differences in the perception and application of green social work were found across various sectors and based on sociodemographic data. The major barriers identified include a lack of institutional support, resources, and education. The research describes the significant positive impact that green social work can have on marginalized groups and the community as a whole. It also suggests the need for further education of social workers on ecological issues, the development of policies to support broader implementation of green social work, and emphasizes the importance of improving institutional support, developing infrastructure for implementing ecological practices, and strengthening intersectoral collaboration.

Key words: green social work, ecological justice, climate change, marginalized groups, environment

Izjava o autorstvu rada

Ovime potvrđujem da sam osobno napisao/la rad: Integracija ekološke pravde u socijalni rad: Istraživanje zelenog socijalnog rada u Hrvatskoj i da sam njegov autor/ica.

Svi dijelovi rada, nalazi ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima (bilo da su u pitanju mrežni izvori, udžbenici, knjige, znanstveni, stručni ili popularni članci) u radu su jasno označeni kao takvi te adekvatno navedeni u popisu literature.

Ime i prezime: Antea Lilek

Datum: 12.09.2024.

Izjava o izvornosti

Ja, Antea Lilek pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica diplomskog rada te da u radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade rada nisam koristio/-la drugim izvorima do onih navedenih u radu.

Antea Lilek

1. Uvod

Klimatske promjene predstavljaju jedan od najvećih izazova suvremenog društva, sa značajnim utjecajem na sve segmente života, posebno na one najranjivije skupine populacije. Ove skupine, koje su već izložene marginalizaciji, dodatno su pogođene posljedicama degradacije okoliša, što uzrokuje kumulativne i nesrazmjerne negativne učinke na njihovo zdravlje i dobrobit (Bell, 2013). Klimatske promjene, kao globalni fenomen, brišu granice između prirodnih i ljudski izazvanih katastrofa. Suvremene klimatske promjene, uzrokovane ljudskim djelovanjem, posebno kroz korištenje fosilnih goriva, manifestiraju se kroz ekstremne vremenske uvjete poput oluja i suša (Dessler i Parsons, 2006). Ovi događaji ističu krhkost ljudske povezanosti s planetom, te produbljuju nejednakosti između onih koji se mogu prilagoditi i onih koji ne mogu (Alston, 2015). U kontekstu socijalnog rada, koji je usmjeren na promicanje socijalne pravde, ljudskih prava i socijalnog razvoja, razumijevanje utjecaja klimatskih promjena na marginalizirane skupine postaje ključno za oblikovanje djelotvorne prakse (Međunarodna federacija socijalnih radnika, 2014). Socijalni rad, s fokusom na socijalnu pravdu, mora razvijati znanje o utjecaju okolišnih promjena na ljude, posebno na najranjivije skupine. Ova potreba prepoznata je u etičkim kodeksima nacionalnih organizacija socijalnih radnika, kao što su Britanska udruga socijalnih radnika (BASW, 2012) i Australaska udruga socijalnih radnika (AASW, 2010), koji jasno artikuliraju važnost prirodnog okoliša za socijalni rad. Na primjer, BASW-ov etički kodeks (2012) navodi da bi socijalni radnici trebali uzeti u obzir cjelokupnu osobu unutar njenog obiteljskog, društvenog i prirodnog okruženja, dok AASW (2010) naglašava važnost zaštite prirodnog okoliša kao temeljnog za budućnost ljudskog društva. Zeleni socijalni rad, koncept koji je kreirala Dominelli (2012), odnosi se na praksu koja integrira zaštitu okoliša i poboljšanje dobrobiti ljudi kroz prepoznavanje međuovisnosti između ljudi i njihovog sociokulturnog, ekonomskog i prirodnog okruženja. Ovaj pristup naglašava važnost prirodnog okoliša kao ključnog segmenta kvalitete života, dok ekološka pravda, prema Ungaru (2002), predstavlja pravednu raspodjelu Zemljinih resursa, što je posebno važno za marginalizirane

populacije koje su disproportionalno pogođene ekološkim krizama. Iako su teorijski doprinosi na polju zelenog socijalnog rada značajni, njegova praktična primjena ostaje nedovoljno istražena. Postoji konsenzus o potrebi integracije okolišne perspektive u socijalni rad (Madhanagopal i Nikku, 2022), no nedostatak empirijskih istraživanja otežava procjenu razine upoznatosti socijalnih radnika s ovim konceptom te u kojoj su mjeri zeleni principi zaista prisutni u njihovoj svakodnevnoj praksi. Dosadašnja istraživanja ističu važnost uključivanja ekološke perspektive, ali unatoč rastućem interesu, konkretna primjena zelenog socijalnog rada još uvijek nije dovoljno obuhvaćena. Nekoliko studija naglašava značaj ovog pristupa (Boetto i Bell, 2015; Madhanagopal i Nikku, 2022), no i dalje nedostaju empirijski podaci koji bi pokazali koliko su socijalni radnici upoznati s načelima zelenog socijalnog rada i kako su oni integrirani u njihovu profesionalnu praksu. Ovo istraživanje će analizirati razinu poznavanja i primjene elemenata zelenog socijalnog rada među socijalnim radnicima u Hrvatskoj, s naglaskom na trenutno stanje, izazove s kojima se susreću, te perspektive za budući razvoj ovog pristupa.

2. Utjecaj klimatskih promjena na društvene i ekonomske nejednakosti

Iako mnogi smatraju da su prirodne katastrofe i ekstremni vremenski uvjeti jedine prijetnje okolišu i klimatskim promjenama, degradacija okoliša također uzrokuje značajne društvene i ekonomske probleme (Williams i Tedeschi, 2013). Ova degradacija ne pogađa sve ljude jednako, već najviše utječe na siromašne i marginalizirane skupine (Bullard, 1990). Bullard (1990) je uveo pojam "ekološki rasizam" kako bi opisao praksu industrijskih tvrtki koje su odlagale otrovne tvari u siromašne afroameričke četvrti bez suglasnosti njihovih stanovnika, čime su narušile njihov okoliš i zdravlje. Ekološki rasizam podrazumijeva situaciju u kojoj su manjinske skupine, izložene većem riziku od onečišćenja, trpe najteže zdravstvene posljedice povezane s okolišnim problemima, nemaju pravo glasa u rješavanju tih pitanja u svojim zajednicama i općenito su nesrazmjerno pogođene ekološkim problemima (Dickinson, 2012). Williams i Tedeschi

(2013) ističu da ljudski utjecaj na okoliš nesrazmjerno pogađa ranjive, potlačene, osiromašene i marginalizirane zajednice. Ove promjene povećavaju potražnju za već ograničenim prirodnim resursima u ranjivim društvima, dok industrijalizirane zemlje prosperiraju, što dovodi do velikih razlika u životnom standardu diljem svijeta. Schmitz i sur. (2012.) dodaju da degradacija okoliša disproporcionalno utječe na zdravlje zajednica pogođenih siromaštvom i diskriminacijom, zbog njihovog ograničenog sudjelovanja u politikama održivosti. Kao rezultat toga, sposobnost tih zajednica da utječu na lokalne politike ostaje ograničena. Ekološke krize dodatno pogoršavaju postojeće socioekonomske i kulturne nejednakosti, koje su već duboko ukorijenjene u ekološkim nepravdama (Dominelli, 2014). Ekološka pravda zahtijeva da se praktičari bave kako strukturnim, tako i individualnim oblicima ugnjetavanja koji štete ljudima i okolišu, stvarajući privilegije za nekolicinu (Dominelli, 2013). Iako klimatske promjene utječu na sve ljude, njihov doprinos problemu i iskustva s njim uvelike se razlikuju. Nejednaki obrasci potrošnje znače da ljudi s visokim prihodima više pridonose klimatskoj krizi, dok ekonomski ugroženi ljudi teže osjećaju njezine posljedice (Dominelli, 2013). Važno je razlikovati utjecaj klimatskih događaja od postojećih društvenih nejednakosti kako bi se izbjeglo linearno tumačenje uzročno-posljedične veze između klimatskih katastrofa i društvenih problema. U stvarnosti, mnoga postojeća stanja, poput siromaštva, društvenih nejednakosti te nesigurnosti hrane i vode, dodatno su pogoršana klimatskim događajima, ali nisu njihovi uzročnici. Najugroženiji ljudi, koji obično žive u siromaštvu s ograničenim mogućnostima, najviše su pogođeni (Alston, 2015). Ljudi s vrlo niskim primanjima imaju ograničene mogućnosti prilagodbe klimatskim događajima, što ih čini izrazito ranjivima. Siromaštvo često pogađa žene koje žive u marginaliziranim i degradiranim područjima (Dominelli, 2012). Katastrofe posebno pogađaju žene i djevojke, povećavajući rizik od rodno uvjetovanog nasilja i trgovine ljudima (Sewpaul, 2012). Nejednakosti u bogatstvu između zemalja dodatno pogoršavaju razlike između onih koji se mogu učinkovito nositi s klimatskim promjenama i onih koji to ne mogu (Alston, 2015). Klimatski događaji često razotkrivaju i produbljuju postojeće nejednakosti, stvarajući ozbiljne društvene probleme. Posljedice uključuju prisilne migracije, prekogranične sukobe, neadekvatnu izgradnju stanova na rubovima velikih gradova, povećano siromaštvo i degradaciju krajolika, što

dodatno pogoršava nesigurnost hrane i vode te zdravlje stanovništva (Alber, 2011). Kritička teorija u socijalnom radu sve više naglašava važnost pojmova mjesta i pripadnosti. Zapf (2010) tvrdi da je „mjesto“ sveobuhvatniji pojam od „okoliša“, jer kombinira lokaciju i fizičko okruženje s emocionalnim značenjem za ljude. Uništavanje krajolika i masovne migracije narušavaju povezanost ljudi s mjestom, što utječe na dobrobit i koheziju zajednica (Alston, 2015).

3. Integracija ekološke pravde u obrazovanje socijalnog rada

Edukatori i praktičari socijalnog rada imaju ključnu ulogu u promicanju i održavanju ekološke pravde koja podržava ljudska prava. Ključno je da ova pitanja budu integrirana u nastavne planove i programe socijalnog rada. Dominelli (2014) predlaže ekološki model iz Zelenog socijalnog rada (Dominelli, 2012.a) kao konstruktivan i održiv put naprijed. Iako su autori socijalnog rada još od 1970-ih istraživali odnos između socijalnog rada i prirodnog okoliša (Germain, 1973; Grinnell, 1973), tradicionalno se pojam „okoliš“ odnosio na socio-kulturno okruženje (McKinnon, 2008). Međutim, suvremeni autori sada pozivaju na prepoznavanje prirodnog okoliša kao sastavnog dijela identiteta socijalnog rada, te na zajednički odgovor na ekološku krizu, posebice na klimatske promjene uzrokovane ljudskim djelovanjem (Kemp, 2011). Williams i Tedeschi (2013) ističu potrebu za stalnim razvojem znanja o socijalnom radu u kontekstu klimatskih promjena, hrane, vode, prekomjerne potrošnje i utjecaja socijalne pravde na najsiromašnije. Kao profesija utemeljena na načelima socijalne i ekološke pravde, globalna i regionalna tijela za socijalni rad prepoznaju stvarnost klimatskih promjena i njihovih učinaka na zajednice. Ona potiču socijalne radnike da educiraju, zagovaraju i budu nositelji promjena (CASW, 2020; Rinkel i Powers, 2017). U Velikoj Britaniji i Australiji, profesionalne udruge socijalnog rada uključile su prirodni okoliš u svoje etičke kodekse (Boetto i Bell, 2015). Pregled literature pokazuje da među socijalnim radnicima postoji neadekvatna baza znanja za suočavanje s klimatskim promjenama i pitanjima pravde, čak i u razvijenom svijetu (Nesmith i Smyth, 2015). Na primjer, Ramsay i Boddy (2017) navode da su publikacije o

ekološkom i održivom socijalnom radu u posljednja tri desetljeća rijetko raspravljale o klimatskim promjenama, uz nekoliko nedavnih izuzetaka (Dominelli, 2011). Stoga, obrazovanje za socijalni rad treba izravno adresirati međuodnos između ljudi i prirodnog okoliša. Shaw (2011) je ispitaio 373 socijalna radnika u Sjedinjenim Državama i pronašao snažnu potporu među sudionicima da socijalni rad igra veću ulogu u održivosti i socijalnoj politici. Ti socijalni radnici žele više sadržaja u kurikulumu o prirodnom okolišu, osobito u odnosu na utjecaje degradacije okoliša i pristup sigurnoj pitkoj vodi za najsiromašnije ljude na svijetu. Jones (2013) opisuje tri pristupa za integraciju ekološkog sadržaja u postojeći kurikulum: „*bolt-on*“ (nadogradni) pristup, „*embedded*“ (ugrađeni) pristup i „*transformative*“ (transformativni) pristup. Nadogradni pristup dodaje ekološki sadržaj postojećem kurikulumu povezujući ga s temama sličnog karaktera; ugrađeni pristup integrira ekološke sadržaje kroz cijeli nastavni plan i program; dok transformativni pristup mijenja temelje kurikuluma kako bi se ekološki sadržaj u potpunosti integrirao u sadržaj socijalnog rada, stvarajući cjelovito razumijevanje. Transformativni pristup najbolje izbjegava površne rasprave i ograničeno kritičko razmišljanje o ekološkom socijalnom radu jer prvo pruža holističko razumijevanje prirodnog okoliša, a zatim omogućava duboku raspravu o ulozi ljudi u okolišu i načinu na koji socijalni radnici mogu podržati ovaj aspekt. Taj se pristup naziva „*eko-pismenost*“ i temelji se na stajalištu da su ljudi potpuno ovisni o prirodi koja ih okružuje (Jones, 2013). Povezano s Hawkinsovom (2010) definicijom globalnog građanstva, održivost okoliša je smještena unutar globalnog konteksta koji priznaje nerazmjerne učinke klimatskih promjena na najsiromašnije građane svijeta. Ovaj globalni okvir također priznaje predanost socijalnog rada socijalnoj pravdi i ljudskim pravima kao etičkoj i profesionalnoj odgovornosti, u odnosu na empatiju (zabrinutost), pismenost (znanje) i odgovornost (djelovanje). Ovaj model može poslužiti kao okvir za sadržaj i razvoj kurikuluma, osiguravajući da je ekološki sadržaj dosljedno integriran u nastavne planove i programe socijalnog rada, a ne izoliran. Klimatske promjene već imaju ozbiljne posljedice na ljude diljem svijeta, uključujući zdravstvene, emocionalne, rodne, društvene i ekonomske aspekte. Socijalni rad kao kolektivna profesija ima priliku značajno doprinijeti održivosti okoliša kao globalni građanin. Obrazovanje je ključni alat kojim se osigurava da su studenti socijalnog rada informirani

o pitanjima održivosti. Studenti socijalnog rada trebaju obrazovanje za održivu praksu kako bi mogli učinkovito odgovoriti na utjecaje klimatskih promjena te doprinijeti zaštiti okoliša i spriječiti daljnju degradaciju okoliša u budućnosti. To je temeljno za socijalni rad kao profesiju s jasnom predanošću ljudskim pravima, socijalnoj i ekološkoj pravdi (Hawkins, 2010). Kako bi socijalni radnici sveobuhvatno razumjeli ekološku pravdu, važno je da uključe ekološka pitanja u svoje temeljne vrijednosti (Alston, 2013). Kada ekološka pravda postane sastavni dio prakse socijalnog rada, socijalni radnici mogu igrati značajnu ulogu u promicanju ekološke pravde, ujedno i utječući na kreatore politika koji se bave pitanjima okoliša (Schmitz i sur., 2012). Nadalje kada socijalni radnici nisu uključeni u proces donošenja odluka o politikama zaštite okoliša, zanemaruje se etički kodeks socijalnog rada, posebno obveza socijalnog rada da služi ranjivoj populaciji (Kemp, 2011). Profesija socijalnog rada tradicionalno se usredotočuje na ljude, ali trenutne ekološke nepravde potiču socijalne radnike da prošire svoj fokus na to kako fizičko odnosno prirodno okruženje utječe na ljude. Gray i Coates (2012) smatraju da će širenje definicije perspektive „osoba-u-okruženju“ na društveno i fizičko okruženje omogućiti da se intervencije temelje na pravom okviru ekosustava. Zanemarivanje fizičkog okruženja u perspektivi „osoba-u-okruženju“ može se smatrati propustom unutar profesije (Gray i Coates, 2012). Autori publikacija se slažu da je za holističku podršku pojedincima potrebno uzeti u obzir i zagovarati fizička odnosno prirodna okruženja (Alston, 2013; Boetto i Bell, 2015; Dominelli, 2014; Jarvis, 2013; Kemp, 2011; Miller, Hayward i Shaw, 2012; Williams i Tedeschi, 2013). Prema Alstonu (2013) i Kempu (2011), postoji potreba za dodatnim istraživanjima kako bi se osigurala čvrsta osnovica obrazovne teorije i intervencija u socijalnom radu, osobito u integraciji ekoloških pitanja. Glavni izazov je definirati praksu ekološkog odnosno zelenog socijalnog rada i integrirati je u obrazovne programe, jer istraživanja o ovoj integraciji još uvijek nisu dovoljna (Kemp, 2011). Nedostatak istraživanja o tome kako uključiti ekološke probleme u obrazovanje socijalnog rada postaje očigledan, unatoč nedavnom povećanju interesa među znanstvenicima i edukatorima socijalnog rada za podizanje ekološke svijesti unutar profesije.

4. Cilj, problemi i hipoteze istraživanja

Cilj istraživanja bio je ispitati jesu li i u kojoj mjeri elementi zelenog socijalnog rada poznati ispitanicima i integrirani u svakodnevnu praksu socijalnih radnika i ispitati u kojem se sektoru socijalnog rada elementi zelenog socijalnog rada mogu koristiti u oblikovanju prakse.

Problem 1: Ispitati jesu li socijalni radnici upoznati s konceptom zelenog socijalnog rada.

Hipoteza 1: Socijalni radnici nisu u dovoljnoj mjeri upoznati s konceptom zelenog socijalnog rada.

Obrazloženje: Zeleni socijalni rad je relativno nov koncept u području socijalnog rada, te ne postoji mnogo istraživanja i edukacija o ovoj temi u praksi socijalnog rada, osobito u Hrvatskoj.

Problem 2: Ispitati postoje li u praksi socijalnih radnika konkretni primjeri koji upućuju na primjenu zelenog socijalnog rada.

Hipoteza 2: Ne postoje konkretni primjeri primjene zelenog socijalnog rada u praksi socijalnih radnika.

Obrazloženje: Zbog nedostatka edukacije i nedovoljnog poznavanja koncepta zelenog socijalnog rada, socijalni radnici vjerojatno nisu uključili ove prakse u svoj rad. Također, ne postoje mnogi dokumentirani primjeri u praksi koji bi poslužili kao uzor.

Problem 3: Ispitati postoje li relevantni izvori informiranja socijalnih radnika o zelenom socijalnom radu.

Hipoteza 3: Socijalni radnici nemaju relevantne izvore informiranja o zelenom socijalnom radu.

Obrazloženje: U Hrvatskoj postoji nedostatak specijaliziranih izvora, publikacija i edukacijskih programa posvećenih zelenom socijalnom radu, što otežava socijalnim radnicima pristup informacijama i saznanjima o ovoj temi.

Problem 4: Utvrditi vide li socijalni radnici potrebu za razvojem zelenog socijalnog rada u budućnosti.

Hipoteza 4: Socijalni radnici ne vide potrebu za budućim razvojem zelenog socijalnog rada.

Obrazloženje: Zbog nedostatka svijesti o povezanosti između okolišnih pitanja i socijalne dobrobiti, kao i zbog nedovoljne informiranosti, socijalni radnici možda ne prepoznaju potencijalne koristi i potrebu za razvojem zelenog socijalnog rada.

Problem 5: Utvrditi koje su moguće zapreke razvoju zelenog socijalnog rada u Hrvatskoj.

Hipoteza 5: Postoje različite vrste zapreka razvoju zelenog socijalnog rada u Hrvatskoj.

Obrazloženje: Razvoj zelenog socijalnog rada može se suočiti s izazovima poput nedostatka institucionalne podrške i smjernica, ograničenih financijskih resursa za implementaciju novih praksi, kao i ograničene svijesti i edukacije među socijalnim radnicima. Dodatno, promjene u praksi često nailaze na otpor zbog ukorijenjenih tradicionalnih pristupa socijalnom radu, što može otežati integraciju zelenih aspekata u postojeće programe i usluge. Ovi faktori zajedno stvaraju prepreke koje usporavaju ili onemogućuju brzi razvoj zelenog socijalnog rada u Hrvatskoj.

Problem 6: Ispitati kako zeleni socijalni rad doprinosi dobrobiti korisnika i zajednice.

Hipoteza 6: Zeleni socijalni rad na različite načine može doprinijeti značajnoj dobrobiti korisnika i zajednice.

Obrazloženje: Istraživanja u drugim zemljama sugeriraju da integracija okolišnih aspekata u socijalni rad može poboljšati kvalitetu života korisnika, pridonijeti održivom razvoju zajednica te povećati opću dobrobit i otpornost na ekološke promjene.

5. Metoda istraživanja

5.1. Sudionici istraživanja

Za prikupljanje uzorka upotrijebljen je prigodni uzorak neprobabilističkog tipa. Ciljna skupina istraživanja bili su socijalni radnici zaposleni u Republici Hrvatskoj, s ukupno 169 sudionika. Ispitivani sociodemografski podaci obuhvatili su sektor zaposlenja, lokaciju radnog mjesta, najvišu razinu završenog obrazovanja, duljinu radnog staža, dob i spol. Većinu uzorka čine socijalni radnici iz državnog sektora (80.5%), zaposleni u manjim gradovima (47.9%), s završenim diplomskim sveučilišnim studijem (89.9%). Najbrojnija skupina po radnom stažu ima 0-5 godina iskustva (21.9%), a po dobi su to osobe od 36-40 godina (21.9%). Žene prevladavaju u uzorku (94.7%).

Tablica 5.1.1.

Sociodemografski pokazatelji o sudionicima istraživanja (sektor rada, mjesto rada, najviša razina završenog obrazovanja, duljina radnog staža, dob i spol; N=169)

Varijabla		N	%
Sektor rada	državni sektor	136	80,5%
	privatni sektor	9	5,3%
	civilni sektor	24	14,2%
Mjesto rada	veći grad (od 30 001 stanovnika)	76	45,0%
	manji grad (do 30 000 stanovnika)	81	47,9%
	selo	12	7,1%
Najviši završeni stupanj obrazovanja	preddiplomski sveučilišni studij	2	1,2%
	diplomski sveučilišni studij	152	89,9%
	poslijediplomski specijalistički studij	14	8,3%
	poslijediplomski sveučilišni (doktorski) studiji	1	0,6%
Duljina radnog staža	0-5 godina	37	21,9%
	6-10 godina	29	17,2%
	11-15 godina	29	17,2%
	16-20 godina	25	14,8%

	21-25 godina	14	8,3%
	25 - 30 godina	15	8,9%
	31+ godina	20	11,0%
Dob	20-25 godina	3	1,8%
	26-30 godina	30	17,8%
	31-35 godina	20	11,8%
	36-40 godina	37	21,9%
	41-45 godina	26	15,4%
	46-50 godina	14	8,3%
	51-55 godina	13	7,7%
	56-60 godina	14	8,3%
	60+ godina	12	7,1%
Spol	Ženski	160	94,7%
	Muški	9	5,3%
	Ne mogu se opredijeliti	0	0,0%

5.2. Postupak istraživanja

Podaci su prikupljeni putem ankete, koristeći web anketu kao tehniku prikupljanja podataka. Anketni upitnik kreiran je na platformi "Google Forms". Anketa, zajedno s pozivnim pismom, distribuirana je putem službenih e-mail adresa prikupljenih s web stranica državnih, civilnih i privatnih ustanova. Konkretno, anketa s pozivnim pismom poslana je svim područnim i regionalnim uredima zavoda za socijalni rad u Republici Hrvatskoj, županijskim službama, gradskim i županijskim uredima, privatnim i javnim domovima za starije i nemoćne, centrima za odgoj i obrazovanje, neprofitnim i humanitarnim organizacijama te udrugama koje zapošljavaju socijalne radnike. Anketa je također prosljeđena Hrvatskoj udruzi socijalnih radnika (HUSR). U slučajevima gdje kontakt socijalnog radnika nije bio jasno naveden, anketa i pozivno pismo upućeni su tajnicima ili ravnateljima, uz molbu za prosljeđivanje socijalnim radnicima. Istraživanje je obuhvatilo sve relevantne ustanove na području Republike Hrvatske. U pozivnom pismu naglašena je dobrovoljnost sudjelovanja, mogućnost odustajanja u bilo kojem

trenutku te garantirana anonimnost. Jedini uvjet za sudjelovanje bio je zaposlenje na poziciji socijalnog radnika. Istraživanje je provedeno tijekom lipnja 2024. godine.

5.3. Mjerni instrument

Za provedbu ovog istraživanja nije postojao standardizirani mjerni instrument koji bi ispitivao poznavanje koncepta zelenog socijalnog rada ili njegovu primjenu. Također, nije bilo mjernog instrumenta za ispitivanje razine ekološke svijesti ili informiranosti o klimatskim pitanjima u kontekstu marginaliziranih skupina, pa su stoga sva pitanja bila novoformirana. Anketa je pokrivala četiri ključne kategorije: ekološku osjetljivost, informiranost o klimatskim pitanjima, upoznatost s konceptom zelenog socijalnog rada i njegovu integraciju u svakodnevnu praksu, uz ispitivanje sociodemografskih podataka. Ekološka osjetljivost mjerena je kroz 7 pitanja. Na primjer, jedno od pitanja bilo je: „*U kojoj mjeri smatrate da klimatske promjene utječu na kvalitetu života ljudi?*“, gdje je 1 označavalo „nimalo“, a 5 „izrazito“. Ekološka osjetljivost ispitanika računala se kao prosjek svih sedam odgovora.

Sljedeća kategorija bila je informiranost o klimatskim pitanjima koja su relevantna za marginalizirane skupine. Pitanja (11) su ispitivala stupanj slaganja s određenim tvrdnjama, omogućujući ispitanicima da odaberu opciju koja odražava njihovo mišljenje: slažu li se, ne slažu ili se djelomično slažu. Primjer jednog takvog pitanja bio je: „*Slažete li se da klimatske promjene uzrokuju migracije?*“, gdje su ispitanici ocjenjivali svoj stupanj slaganja. Sve su tvrdnje temeljene na provjerenim činjenicama o klimatskim promjenama. Kako bi se osigurala maksimalna iskrenost, tvrdnje su formulirane na način koji ispitanicima omogućava izražavanje slaganja ili neslaganja, unatoč tome što su se temeljile na provjerenim informacijama.

Treća kategorija ankete bila je usmjerena na upoznatost ispitanika s konceptom zelenog socijalnog rada. Prvi set pitanja sadržavao je tri pitanja o poznavanju samog termina, na koja su ispitanici mogli odgovoriti s „*da*“ ili „*ne*“. Drugi set, koji je uključivao dvanaest

pitanja, bio je usmjeren na ispitivanje koncepta prakse zelenog socijalnog rada. Ova su pitanja formulirana kao tvrdnje, a ispitanici su mogli izraziti svoj stupanj slaganja na ljestvici od 1 do 5, gdje 1 označava „u potpunosti se ne slažem“, a 5 „u potpunosti se slažem“. Tvrdnje su pažljivo oblikovane na temelju znanstvene literature o zelenom socijalnom radu. Iako su omogućavale izražavanje različitih stupnjeva slaganja, sve su tvrdnje zapravo opisivale temeljne aspekte koncepta zelenog socijalnog rada onako kako je definiran u literaturi. Primjer tvrdnje je: „*Zeleni socijalni rad prepoznaje čvrstu vezu između ljudi i okoliša.*“.

Zadnji dio ankete fokusirao se na primjenu zelenog socijalnog rada u svakodnevnoj praksi. Prvih 13 pitanja unutar ove kategorije bila su oblikovana kao tvrdnje koje su opisivale konkretne aktivnosti povezane sa zelenim socijalnim radom. Sudionici su procjenjivali koliko često provode te aktivnosti u praksi na ljestvici od 1 do 5, pri čemu 1 znači „*nikad*“, a 5 „*izrazito često*“. Drugi set obuhvatio je 5 zatvorenih pitanja koja su ispitivala prisutnost određenih elemenata zelenog socijalnog rada u praksi, s odgovorima „*da*“ ili „*ne*“. Na kraju, anketa je uključivala i niz otvorenih pitanja koja su pružala priliku za dublje istraživanje iskustava i primjera iz prakse zelenog socijalnog rada. Primjer tvrdnje je: „*Prepoznavanje svih aspekata života osobe, uključujući obitelj, zajednicu, društveno i prirodno okruženje, je ključno u mom radu.*“

Konačno, ispitanicima su postavljena pitanja o sociodemografskim podacima, uključujući sektor zaposlenja, lokaciju radnog mjesta, duljinu radnog staža, spol, najviši stupanj obrazovanja i dob. Dva dodatna pitanja odnosila su se na budući razvoj zelenog socijalnog rada: „*Vidite li potrebu za razvojem zelenog socijalnog rada u budućnosti?*“ i „*Biste li bili voljni osobno doprinijeti razvoju zelenog socijalnog rada?*“.

5.4. Obrada podataka

U svrhu obrade podataka korišten je Excel, a kod obrade podataka korištena je deskriptivna statistika.

6. Rezultati

6.1. Ekološka osjetljivost

Prvi set pitanja odnosio se na ekološku osjetljivost odnosno osviještenost ispitanika. Ova kategorija obuhvatila je sedam pitanja koja su ispitivala različite aspekte i razine ekološke osjetljivosti. Ispitanici su odgovarali koristeći ljestvicu od 1 do 5 za svaki upit. Sveobuhvatna ekološka osjetljivost svakog ispitanika izračunata je kao prosjek svih sedam odgovora, omogućujući time usporedbu s drugim kategorijama.

Tablica 6.1.1.

Stupanj ekološke osjetljivosti među socijalnim radnicima

Pitanje	Najčešće odabrani stupanj slaganja (%)	Najrjeđe odabrani stupanj slaganja (%)	Prosječni stupanj slaganja
Koliko često razgovarate o klimatskoj krizi i/ili zagađenju okoliša s kolegama ili drugim osobama?	3 (36,7%)	5 (5,3%)	2,8
U kojoj mjeri smatrate da će događaji uzrokovani klimatskim promjenama dovesti do povećanja korisnika?	4 (36,7%)	1 (3,6%)	3,5
Koliko ste zabrinuti zbog utjecaja klimatskih promjena na zdravlje, dobrobit i kvalitetu života korisnika?	4 (42%)	1 (5,3%)	3,6
U kojoj mjeri smatrate da klimatske promjene mogu utjecati na životni položaj korisnika?	4 (46,2%)	1 (3%)	3,8

Kako biste procijenili svoju osviještenost o potrebi zaštite okoliša?	4 (50,3%)	1 (0%)	3,9
Koliko ste zabrinuti zbog utjecaja klimatskih promjena na vaše zdravlje i kvalitetu života?	4 (37,3%)	1 (1,2%)	3,9
U kojoj mjeri smatrate da klimatske promjene utječu na kvalitetu života ljudi?	5 (44,4%)	1 (0%)	4,3

Ova tablica prikazuje rezultate istraživanja o ekološkoj osjetljivosti među ispitanicima, s fokusom na njihovu percepciju klimatskih promjena i njihove učinke. Prikazane su najčešće i najrjeđe odabrane razine slaganja za svako pitanje, kao i prosječna razina slaganja, koristeći skalu od 1 do 5. Tvrdnje u tablici poredane su od one s najmanjim prosječnim stupnjem slaganja do one s najvećim, počevši od učestalosti razgovora o klimatskoj krizi (2,8) , pa sve do utjecaja klimatskih promjena na kvalitetu života ljudi (4,3).

Prosječna ekološka osjetljivost svih sudionika istraživanja (N=169) je 3,7.

6.2. Informiranost o relevantnim klimatskim pitanjima u kontekstu marginaliziranih skupina

Druga kategorija istraživanja odnosi se na informiranost o relevantnim klimatskim pitanjima u kontekstu marginaliziranih skupina. Ova kategorija obuhvaća set od 11 pitanja koja istražuju kako klimatske promjene utječu na ranjive i marginalizirane skupine, s obzirom na to da se profesija socijalnog rada fokusira na socijalnu pravdu za ove skupine, koje često prve i najteže osjete posljedice klimatskih promjena. Pitanja su oblikovana kao izjave s kojima se ispitanici mogu složiti, djelomično složiti ili ne složiti, čime se potiče iskrenost, budući da bi izravna pitanja „*Jesu li upoznati s informacijom?*“ koja zahtijevaju odgovor „*da*“ ili „*ne*“ mogla rezultirati neistinitim odgovorima. Iako slaganje s izjavama ne implicira nužno prethodno znanje, neslaganje ukazuje na nedostatak informiranosti, s

obzirom na to da se radi o potvrđenim činjenicama o utjecaju klimatskih promjena na marginalizirane skupine. Stoga, iako ova kategorija primarno ispituje informiranost, ona možda ne odražava u potpunosti stvarnu razinu znanja, ali ipak pokazuje stupanj slaganja s ovim ključnim činjenicama.

Tablica 6.2.1.

Percepcija utjecaja klimatskih promjena na marginalizirane skupine

Tvrdnja	Složilo se (%)	Djelomično se složilo (%)	Nije se složilo (%)
Klimatske promjene mogu stvoriti začarani krug siromaštva	60,4	33,1	6,5
Osobe s niskim socioekonomskim statusom češće žive u zajednicama manje otpornim na klimatske promjene	62,1	30,8	7,1
Klimatske promjene uzrokuju migracije	62,7	31,4	5,9
Ljudi sa niskim socioekonomskim statusom upadaju još dublje u siromaštvo zbog klimatskih promjena	66,9	27,2	5,9
Klimatske promjene predstavljaju prijetnju poslovanju i mogu imati ozbiljne financijske posljedice	68,6	30,2	1,2
Povećanje razine mora i češće poplave ugrožavaju obalna područja i zajednice koje žive uz obalu	69,2	25,4	5,3
Klimatske promjene povećavaju rizik od bolesti i ozljeda, što predstavlja dodatan izazov osobama s niskim statusom	71,6	24,3	4,1
Klimatske promjene mogu dovesti do gubitka radnih mjesta	71,6	26	2,4
Klimatska kriza produbljuje postojeće društvene nejednakosti	72,2	24,3	3,6
Klimatske promjene mogu izazvati anksioznost, depresiju i stres kod ljudi	74,6	21,3	4,1
Suše, poplave i promjene u uzgoju usjeva dovode do nestašica hrane i vode, što rezultira višim cijenama	82,2	16	1,8

U tablici su prikazani su postoci ispitanika koji se potpuno slažu, djelomično slažu ili ne slažu s različitim tvrdnjama. Tvrdnje su poredane prema postotku potpune suglasnosti, od najmanjeg prema najvećem. Rezultati pokazuju da ispitanici najviše slažu s tvrdnjama da klimatske promjene dovode do nestašica hrane i vode (82,2%), dok su najmanje skloni tvrdnji da klimatske promjene mogu stvoriti začarani krug siromaštva (60,4%).

6.3. Upoznatost s konceptom "zelenog socijalnog rada"

Treća kategorija ankete bila je usmjerena na upoznatost s konceptom zelenog socijalnog rada. Prvi set pitanja sadržavao je tri pitanja o osnovnom poznavanju ovog termina, na koja su ispitanici odgovarali s „da“ ili „ne“. Drugi set od dvanaest pitanja odnosio se na specifične aspekte i prakse zelenog socijalnog rada. Pitanja su formulirana kao tvrdnje, a ispitanici su mogli izraziti stupanj slaganja na skali od 1 do 5, gdje 1 znači „u potpunosti se ne slažem“, 2 „ne slažem se“, 3 „niti se slažem niti se ne slažem“, 4 „slažem se“, a 5 „u potpunosti se slažem“. Sve tvrdnje temeljile su se na znanstvenoj literaturi o zelenom socijalnom radu i dizajnirane su da reflektiraju što ovaj koncept stvarno podrazumijeva. Iako su tvrdnje omogućavale izražavanje različitih stupnjeva slaganja, sve su one opisivale temeljne principe zelenog socijalnog rada. Neslaganje s tvrdnjama moglo bi ukazivati na nedostatak informiranosti ili mogući otpor prema konceptu zelenog socijalnog rada, slično kao i kod pitanja o informiranosti o klimatskim pitanjima. Sveobuhvatna upoznatost s konceptom zelenog socijalnog rada za svakog ispitanika izračunata je kao prosjek svih 12 odgovora, čime se omogućuje usporedba s drugim kategorijama unutar istraživanja.

Na pitanje „**Mogu reći da sam čuo/čula sam za termin „Zeleni socijalni rad“**“ 52,1% (N=88) ispitanika odgovorilo je s „Da“, dok je 47,9% (N=81) odgovorilo s „Ne“.

Na pitanje „**Dobro sam upoznat/a s terminom „Zeleni socijalni rad“**“ 14,2% (N=24) ispitanika odgovorilo je s „Da“, dok je 85,8% (N=145) odgovorilo s „Ne“.

Ovi rezultati također pružaju odgovor na istraživački problem o tome koliko su socijalni radnici upoznati s konceptom zelenog socijalnog rada. Polovica ispitanika je čula za taj termin, no samo otprilike jedna desetina dobro poznaje taj koncept.

Na pitanje „*Informiram se o Zelenom socijalnom radu iz relevantne stručne literature*“ 7,1% (N=12) ispitanika odgovorilo je s „*Da*“, dok je 92,9% (N=157) odgovorilo s „*Ne*“.

Na otvoreno pitanje „*Možete li navesti Vaš izvor informacija o konceptu zelenog socijalnog rada?*“, najveći broj ispitanika eksplicitno navodi internet kao primarni izvor. Drugi važan izvor informacija predstavljaju fakultetska predavanja, posebno ona na kolegiju „Socijalni rad u organiziranju zajednice“. Pored toga, neki ispitanici ističu stručnu literaturu, dok manji broj navodi medije, uključujući televiziju, kao svoj izvor. Također, nekoliko ispitanika ističe sudjelovanje na konferencijama i seminarima, dok nekolicina spominje specifične organizacije i udruge koje se bave zelenim pitanjima, što ukazuje na to da su aktivističke grupe također značajan izvor informacija o ovom konceptu. Pojedini odgovori sugeriraju da neki ispitanici ranije nisu bili upoznati s pojmom zelenog socijalnog rada, te da su se s njim prvi put susreli kroz ovo istraživanje. Nekoliko ispitanika izražava znatiželju o porijeklu ovog koncepta, što ukazuje na rastući interes za dublje razumijevanje zelenog socijalnog rada i njegovih korijena. Dok su neki ispitanici dobro upoznati s konceptom zelenog socijalnog rada kroz različite izvore kao što su internet, fakultet, stručna literatura i mediji, drugi se s njim tek prvi put susreću putem ove ankete.

Ovim pitanjem također je odgovoreno na istraživački problem koji se odnosi na izvore informiranja socijalnih radnika o zelenom socijalnom radu.

Tablica 6.3.1.

Razina Upoznatosti Ispitanika s Konceptom Zelenog Socijalnog Rada

Tvrdnja	Najčešće odabrani stupanj slaganja (%)	Najrjeđe odabrani stupanj slaganja (%)	Prosječni stupanj slaganja
Socijalni radnici igraju ključnu ulogu u postizanju brige za okoliš i dobrobiti ljudi.	3 (40,8%)	1 (7,1%)	3,2
Zeleni socijalni rad aktivno se bori protiv klimatskih promjena.	3 (45%)	1 (3%)	3,4
Zeleni socijalni rad aktivno se bavi ekološkom pravdom.	3 (44,4%)	1 (0,6%)	3,6
Zeleni socijalni rad istražuje nepravde u distribuciji resursa.	3 (34,9%)	1 (3%)	3,6
Sadržaj zelenog socijalnog rada mogu usvojiti svi socijalni radnici.	4 (37,9%)	1 (3%)	3,8
Zeleni socijalni rad integrira ekološka pitanja u svakodnevnu praksu.	4 (40,2%)	1 (0,6%)	3,9
Zeleni socijalni rad potiče suradnju različitih sektora za održiviji svijet.	3 (35,5%)	1 (1,2%)	3,9
Cilj zelenog socijalnog rada je povezati ekološku održivost s individualnim potrebama korisnika.	4 (41,4%)	1 (0,6%)	4,0
U zelenom socijalnom radu riječ je o zagovaranju ekološke pravde i rješavanju utjecaja ekoloških problema.	4 (39,6%)	1 i 2 (0,6%)	4,0
Fokus zelenog socijalnog rada je na specifičnim učincima koje opasnosti klimatske krize imaju na ranjive skupine.	4 (42%)	1 i 2 (0,6%)	4,1
Zeleni socijalni rad prepoznaje čvrstu vezu između ljudi i okoliša.	4 (45%)	2 (0,6%)	4,1
Zeleni socijalni rad podržava ljude u potvrđivanju njihovih ljudskih, socijalnih i okolišnih prava.	5 (38,5%)	1 (1,2%)	4,1

Tablica prikazuje upoznatost ispitanika s konceptom zelenog socijalnog rada, s fokusom na različite aspekte njegove primjene i uloge. Prikazani su najčešće i najrjeđe odabrani stupnjevi slaganja za svaku tvrdnju, zajedno s prosječnim stupnjem slaganja, koristeći skalu od 1 do 5. Tvrdnje su poredane od onih s najmanjim prosječnim stupnjem slaganja do onih s najvećim. Rezultati pokazuju da ispitanici najviše prepoznaju važnost povezivanja ekološke održivosti s individualnim potrebama korisnika (4,1), dok se najmanje slažu s tvrdnjom da socijalni radnici igraju ključnu ulogu u postizanju brige za okoliš i dobrobit ljudi (3,2).

Zajednički prosjek svih ispitanika (N=169), izračunat na temelju svih 11 pitanja, iznosi 3,8.

6.4. Integracija zelenog socijalnog rada u svakodnevnu praksu

Posljednji set pitanja bio je usmjeren na integraciju zelenog socijalnog rada u svakodnevnu praksu. U prvih 13 pitanja ove kategorije formulirane su tvrdnje koje opisuju specifične aktivnosti zelenog socijalnog rada. Sudionici su ocjenjivali učestalost obavljanja tih aktivnosti na skali od 1 do 5, gdje 1 označava „*nikad*“, 2 „*ponekad*“, 3 „*često*“, 4 „*vrlo često*“, a 5 „*izrazito često*“. Drugi dio obuhvaćao je 5 zatvorenih pitanja koja su ispitivala prisutnost određenih elemenata zelenog socijalnog rada u praksi, s odgovorima „*da*“ ili „*ne*“. Na kraju, posljednji set pitanja sastojao se od otvorenih pitanja.

Tablica 6.4.1.

Razina integracije zelenog socijalnog rada u svakodnevnu praksu – stupanj slaganja

Tvrdnja	Najčešće odabrani stupanj slaganja (%)	Najrjeđe odabrani stupanj slaganja (%)	Prosječni stupanj slaganja
Suradujem s donositeljima odluka u pogledu ekoloških inicijativa.	1 (55,6%)	5 (3%)	1,8
Suradujem s drugim stručnjacima prilikom rješavanja ekoloških problema.	1 (50,9%)	5 (1,8%)	1,9
Uključujem zajednice u inicijative koje su povezane s ekološkim pitanjima.	1 (49,1%)	5 (4,1%)	1,9
U okviru obavljanja svojih poslovnih aktivnosti raspravljamo o važnosti ekoloških tema i utjecaju klimatskih promjena na živote korisnika.	1 (33,7%)	5 (4,7%)	2,3
Obrazujem se kako bih razumio utjecaj okoliša na korisnika i njihovo blagostanje.	2 (31,4%)	5 (4,7%)	2,4
Podižem svijest o ekološkoj pravdi i održivosti unutar zajednice.	2 (30,2%)	5 (7,7%)	2,6
Zagovaram, educiram i podižem svijest o povezanosti ljudskih, socijalnih i ekoloških pitanja.	2 (36,7%)	5 (6,5%)	2,7
Zagovaram promjene u politici koje se tiču ekoloških pitanja.	1 (25,4%)	5 (10,1%)	2,7
Nastojim informirati ostale o lokalnim ekološkim potrebama.	2 (32,5%)	5 (8,9%)	2,7
Istražujem zelene alternative u pružanju usluga.	3 (26%)	5 (12,4%)	2,8
Potičem korisnike na usvajanje ekoloških ponašanja.	3 i 4 (24,9%)	5 (14,2%)	3,0
Nastojim se informirati o lokalnim ekološkim potrebama.	4 (29%)	1 (11,2%)	3,1
Prepoznavanje svih aspekata života osobe, uključujući obitelj, zajednicu, društveno i prirodno okruženje, je ključno u mom radu.	3 i 4 (24,9%)	1 (11,2%)	3,2

Tablica prikazuje razinu integracije zelenog socijalnog rada u svakodnevnu praksu. Prikazani su najčešće i najrjeđe odabrani stupnjevi slaganja za svaku tvrdnju, uz prosječni stupanj slaganja, koristeći skalu od 1 do 5. Tvrdnje su poredane od onih s najmanjim prosječnim stupnjem slaganja do onih s najvećim. Rezultati pokazuju da ispitanici najrjeđe surađuju s donositeljima odluka (1,8) i drugim stručnjacima (1,9) u vezi s ekološkim inicijativama te da najmanje uključuju zajednice u ekološke inicijative (1,9), dok su najviše slagali s tvrdnjom da je prepoznavanje svih aspekata života osobe ključno u njihovom radu (3,2).

Tablica 6.4.2.

Razina integracije zelenog socijalnog rada u svakodnevnu praksu – Da/Ne

Pitanje	Odgovor „Da“	Odgovor „Ne“
Jeste li dio interdisciplinarnog tima za rješavanje važnih ekoloških izazova?	1,8%	98,2%
Postoje li specifične politike ili smjernice na lokalnoj razini koje slijedite kada se bavite ekološkim pitanjima?	21,3%	78,7%
Jeste li naišli na poteškoće koje su ograničile Vaše djelovanje pri integraciji principa zelenog socijalnog rada u vaš rad s korisnicima?	34,3%	65,7%
Koristite li specifične tehnike ili metode procjene kako biste identificirali ekološke rizike u životima svojih korisnika?	7,1%	92,9%
Jeste li do sada sudjelovali u projektima zaštite okoliša na razini zajednice?	34,9%	65,1%

Tablica prikazuje razinu integracije zelenog socijalnog rada u svakodnevnu praksu kroz pitanja o uključenosti u ekološke inicijative i izazovima s kojima se ispitanici suočavaju. Prikazani su postoci odgovora „Da“ i „Ne“ za svako pitanje - organizirani prema postotku odgovora „Da“ od najmanjeg prema najvećem. Počinje s pitanjem o članstvu u interdisciplinarnim timovima za rješavanje ekoloških izazova, gdje je najniži postotak odgovora „Da“ (1,8%), a završava pitanjem o sudjelovanju u projektima zaštite okoliša na razini zajednice s najvišim postotkom odgovora „Da“ (34,9%).

Prosječan nivo integracije zelenog socijalnog rada u svakodnevnu praksu među svim ispitanicima (N=169) iznosi 2,4.

Na **otvoreno** pitanje „*Ukoliko na drugačiji način uključujete zeleni socijalni rad u svoju svakodnevnu praksu, molim vas navedite primjer*“ neki ispitanici navode rad na integraciji ranjivih skupina kroz gospodarenje tekstilnim otpadom i proizvodnju održivih tekstilnih proizvoda, dok se drugi fokusiraju na smanjenje papirne dokumentacije i edukaciju zaposlenika o ekološki svjesnom korištenju resursa. Pojedinci su poduzeli osobne akcije, poput prelaska na vegetarijanstvo, ili uključuju korisnike u ekološke aktivnosti kao što su recikliranje i uređenja okoliša. Ovi primjeri ujedno pružaju odgovor na istraživački problem ispitivanja postojanja konkretnih primjera primjene zelenog socijalnog rada u praksi socijalnih radnika. Međutim, neki smatraju da je u trenutnim okolnostima u Hrvatskoj zeleni socijalni rad teško ostvariv. Također, neki ispitanici nisu čuli za koncept zelenog socijalnog rada ili smatraju da su preopterećeni administracijom da bi ga mogli primijeniti.

6.4.1. Integracija zelenog socijalnog rada u svakodnevnu praksu – otvorena pitanja

Na pitanje „*Biste li mogli navesti jedan primjer prepreke sa kojima ste se Vi kao socijalni radnik suočili pri uvođenju/implementaciji zelenog socijalnog rada u svakodnevnu praksu*“ neki od ispitanika ističu obavezu papirnatog pohranjivanja dokumentacije i visoku razinu birokratizacije, koja onemogućava smanjenje upotrebe papira, dok drugi navode da su suočeni s otporom korisnika prema promjenama, nedovoljnom ekološkom osviještenošću korisnika i zajednice te nepostojanjem smjernica i preporuka za primjenu zelenog socijalnog rada. Neki ispitanici ukazuju na administrativne prepreke, poput neodgovarajućeg zakonodavnog okvira, dok drugi spominju nezainteresiranost donositelja odluka i nedostatak financijskih sredstava. Osim toga, neki su izrazili nepoznavanje koncepta zelenog socijalnog rada ili su ga tek prvi put susreli kroz ovu anketu, dok drugi smatraju da su trenutni uvjeti u Hrvatskoj

daleko od mogućnosti njegove implementacije. Pojedinci su također naveli specifične prepreke, poput problema sa zbrinjavanjem otpada u marginaliziranim zajednicama i potrebe za prilagodbom tiskovnog materijala starijim generacijama. Ovi primjeri ujedno pružaju odgovor na istraživački problem ispitivanja mogućih zapreka razvoju zelenog socijalnog rada u Hrvatskoj.

Odgovori na pitanje *“Prema Vašem mišljenju, kako zeleni socijalni rad može pridonijeti marginaliziranim članovima zajednice?”* otkrivaju različite perspektive i razinu razumijevanja ovog koncepta među sudionicima. Neki smatraju da bi uključivanje u projekte zelenog socijalnog rada moglo otvoriti mogućnosti zapošljavanja za korisnike, smanjiti papirologiju i ublažiti siromaštvo kroz podršku poljoprivrednicima i područjima pogođenim ekološkim katastrofama. Osim toga, zeleni socijalni rad može poboljšati kvalitetu života smanjenjem energetske siromaštva i povećanjem ekološke svijesti. Pojedinci su istaknuli da bi edukacija i aktivno uključivanje korisnika u zelene akcije moglo pomoći u boljoj integraciji u društvo, smanjenju rizika i poboljšanju uvjeta stanovanja i življenja. Također, edukacija o ekološkim temama može unaprijediti njihovu sposobnost razumijevanja posljedica klimatskih promjena i bolje upravljanje prirodnim resursima. Međutim, neki su skeptični zbog trenutnih uvjeta u Hrvatskoj, smatrajući da zeleni socijalni rad nije dovoljno primjenjiv. Drugi smatraju da bi zeleni socijalni rad mogao pomoći u prepoznavanju višestrukih ranjivosti korisnika i pozitivnoj diskriminaciji radi postizanja pravednijeg statusa. Neki odgovori također sugeriraju da bi bolja raspodjela resursa i smanjenje troškova mogli biti koristi povezane s primjenom zelenih politika. Ovi primjeri ujedno pružaju odgovor na istraživački problem kako zeleni socijalni rad doprinosi dobrobiti korisnika i zajednice

Na pitanje: *„Biste li mogli podijeliti jedan slučaj u kojem ste uspješno integrirali ekološka razmatranja u plan skrbi za svog korisnika ili u svom radu?”* neki ispitanici navode specifične primjere, poput omogućavanja legalnog odvoza otpada iz dvorišta kako bi se utjecalo na svijest korisnika, edukacije o razvrstavanju smeća, te suradnje s Gradskim crvenim križem radi zbrinjavanja i recikliranja tekstila. Drugi

primjeri uključuju zajedničko djelovanje s korisnicima kao što je razvrstavanje otpada u domu za starije osobe, provedbu recikliranja otpada u centru za odgoj i obrazovanje, te uređenje stambenog prostora i okućnice kao dio pomoći u kući. U ruralnim područjima, neki su radili na rješavanju sukoba između susjeda zbog nestašice vode, osiguravajući pravedniju raspodjelu resursa. Postoje i primjeri organiziranja lokalne zajednice za čišćenje zapuštenog okoliša te premještanja korisnika u manji stan kako bi se smanjili troškovi i poboljšala kvaliteta života. Ovi primjeri ujedno pružaju odgovor na istraživački problem ispitivanja postojanja konkretnih primjera primjene zelenog socijalnog rada u praksi socijalnih radnika. Međutim, neki ispitanici nisu imali primjere ili nisu uspjeli integrirati ekološka razmatranja u svoju praksu, dok su drugi izrazili da takvi koncepti još nisu prisutni u njihovom radu ili praksi socijalnog rada.

Na pitanje *„Biste li mogli opisati jedan primjer uspješne suradnje s drugim stručnjacima u rješavanju pitanja ekološke pravde?“* neki ispitanici navode uspješnu suradnju s kolegama iz Gradskog komunalnog poduzeća, kao i suradnju s ustanovama za zaštitu prirode pri provođenju eko akcija. Također, postoji suradnja s komunalnim poduzećima, fondovima za zaštitu okoliša i EU mrežama kao što je RREUSE, gdje se pružaju inputi za unapređenje sustava. Jedan primjer uključuje suradnju s osnivačem projekta usmjerenog na pripremu hrane u institucionalnim kuhinjama koristeći regionalne proizvođače i minimiziranje otpada – *„od polja do stola“*. S druge strane, neki ispitanici navode otežanu suradnju s esencijalnim stručnjacima, poput policije i doktora ili izrazito ograničenu suradnju uopće. Neki odgovori ukazuju na to da se trenutno ne sudjeluje u donošenju odluka vezanih za pitanja ekološke pravde, te da takve teme još uvijek nisu prioritet u socijalnom radu. Također, postoje i odgovori koji ukazuju na nisku razinu uključenosti u strateško planiranje ili donošenje odluka koje bi mogle utjecati na ekološku pravdu.

Na pitanje *„Biste li mogli ukratko opisati jedan primjer kako zagovarate promjene politika vezanih za ekološku pravdu unutar vaše organizacije ili zajednice“* neki ispitanici ističu da svojim primjerom i ponašanjem zagovaraju promjene politika, kao što je smanjenje administracije i nepotrebne birokracije te prelazak na elektronsko

vođenje arhiva umjesto papirne dokumentacije. Drugi primjer uključuje postavljanje pitanja unutar organizacije o temeljitijem razvrstavanju otpada i potrebi za smanjenjem dupliciranja papira. Neki odgovori ukazuju na aktivno zalaganje za zaštitu marginaliziranih korisnika i unaprjeđenje komunalne infrastrukture na županijskoj razini, dok drugi ispitanici naglašavaju svoju ulogu u promicanju zaštite okoliša kroz vlastite aktivnosti i osvještavanje drugih. Pojedinci su također poticali korisnike na odvajanje otpada, nabavku kanti za odlaganje te provođenje radionica o ekologiji i klimatskim promjenama. Neki su se bavili prikupljanjem starog papira i prelaskom na elektronsku komunikaciju, dok su drugi radili na projektima poput uređenja održivih dvorišta za boravak korisnika. Neki ispitanici navode da ne imaju specifične primjere ili da njihova organizacija još nije dovoljno integrirala ekološke politike, dok su drugi izrazili da se ekološka pravda još uvijek ne smatra prioritetom unutar njihovih organizacija.

6.5. Stupanj ekološke osjetljivosti, informiranost o klimatskim pitanjima, upoznatost s konceptom i integracija zelenog socijalnog rada prema sociodemografskim podacima

Tablica 6.5.1.

Stupanj ekološke osjetljivosti, informiranost o klimatskim pitanjima, upoznatost s konceptom i integracija zelenog socijalnog rada u državnom, civilnom i privatnom sektoru

		Državni sektor	Civilni sektor	Privatni sektor
A) Stupanj ekološke osjetljivosti	<i>1</i>	0,7%		
	<i>2</i>	8,8%		
	<i>3</i>	24,3%	16,7%	22,2%
	<i>4</i>	61%	58,3%	77,8%
	<i>5</i>	5,1%	25%	
	<i>M</i>	3,6	4,1	3,8

B) Informiranost o relevantnim klimatskim pitanjima	<i>Visoka</i>	72,1%	83,3%	77,8%
	<i>Srednja</i>	25,7%	16,7%	11,1%
	<i>Niska</i>	2,2%		11,1%
C) Upoznatost s konceptom zelenog socijalnog rada	<i>1</i>	0,7%		
	<i>2</i>	1,5%		
	<i>3</i>	31,6%	20,8%	33,3%
	<i>4</i>	47,8%	50%	33,3%
	<i>5</i>	18,4%	29,2%	33,3%
	<i>M</i>	3,8	4,1	4
D) Integracija zelenog socijalnog rada u svakodnevnu praksu	<i>1</i>	14,7%	8,3%	11,1%
	<i>2</i>	49,3%	25%	44,4%
	<i>3</i>	31,6%	41,7%	11,1%
	<i>4</i>	3,7%	20,8%	22,2%
	<i>5</i>	0,7%	4,2%	11,1%
	<i>M</i>	2,3	2,9	2,8

U svim kategorijama, civilni sektor pokazuje višu razinu ekološke osjetljivosti (4,1), informiranosti o klimatskim pitanjima (83,3%), upoznatosti s konceptom zelenog socijalnog rada (4,1) i integracije istog u svakodnevnu praksu (2,9) u usporedbi s državnim sektorom, koji ima najniže prosječne ocjene u većini kategorija (A):3,6, B):72,1%, C):3,8, D):2,3). Privatni sektor pokazuje umjerene rezultate (A):3,8, B):77,8%, C):4 D):2,8), često između državnog i civilnog sektora.

Tablica 6.5.2.

Stupanj ekološke osjetljivosti, informiranost o klimatskim pitanjima, upoznatost s konceptom i integracija zelenog socijalnog rada prema razinama obrazovanja

	preddiplomski i diplomski sveučilišni studij	poslijediplomski specijalistički i sveučilišni (doktorski) studij	
Stupanj ekološke osjetljivosti	<i>1</i>	0,7%	
	<i>2</i>	7,8%	
	<i>3</i>	22,7%	26,7%
	<i>4</i>	62,3%	53,3%
	<i>5</i>	6,5%	20%
	<i>M</i>	3,7	3,9

Informiranost o relevantnim klimatskim pitanjima	<i>Visoka</i>	74,7%	66,7%
	<i>Srednja</i>	22,7%	33,3%
	<i>Niska</i>	2,6%	
Upoznatost s konceptom “zelenog socijalnog rada”	<i>1</i>	0,6%	
	<i>2</i>	1,3%	
	<i>3</i>	30,5%	26,7%
	<i>4</i>	46,8%	53,3%
	<i>5</i>	20,8%	20%
	<i>M</i>	3,9	3,9
Integracija zelenog socijalnog rada u svakodnevnu praksu	<i>1</i>	13,6%	13,3%
	<i>2</i>	45,5%	46,7%
	<i>3</i>	31,8%	33,3%
	<i>4</i>	7,1%	6,7%
	<i>5</i>	2%	
	<i>M</i>	2,3	2,3

Ispitanici s završenim preddiplomskim ili diplomskim sveučilišnim studijem imaju viši postotak visoke informiranosti o klimatskim pitanjima (74,7%), dok ispitanici s završenim poslijediplomskim specijalističkim ili doktorskim studijem pokazuju nešto viši prosjek u stupnju ekološke osjetljivosti (3,9). U kategoriji upoznatosti sa konceptom “zelenog socijalnog rada” (3,9) i integracije u praksu (2,3), prosječne ocjene su jednake između obje skupine ispitanika.

Tablica 6.5.3.

Stupanj ekološke osjetljivosti, informiranost o klimatskim pitanjima, upoznatost s konceptom i integracija zelenog socijalnog rada prema mjestu rada

		Veći grad	Manji grad	Selo
Stupanj ekološke osjetljivosti	<i>1</i>		1,2%	
	<i>2</i>	7,9%	7,4%	
	<i>3</i>	22,4%	22,2%	33,3%
	<i>4</i>	63,2%	59,3%	66,7%
	<i>5</i>	6,6%	9,9%	
	<i>M</i>	3,7	3,7	3,7

informiranost o relevantnim klimatskim pitanjima	<i>Visoka</i>	71,1%	77,8%	66,7%
	<i>Srednja</i>	25%	21%	33,3%
	<i>Niska</i>	3,9%	1,2%	
Upoznatost s konceptom „zelenog socijalnog rada”	<i>1</i>		1,2%	
	<i>2</i>	1,3%	1,2%	
	<i>3</i>	25%	35,8%	25%
	<i>4</i>	51,3%	42%	58,3%
	<i>5</i>	22,4%	19,8%	16,7%
	<i>M</i>	3,9	3,8	3,9
Integracija zelenog socijalnog rada u svakodnevnu praksu	<i>1</i>	10,5%	17,3%	
	<i>2</i>	46,1%	43,2%	
	<i>3</i>	34,2%	30,9%	
	<i>4</i>	7,9%	6,2%	
	<i>5</i>	1,3%	2,5%	
	<i>M</i>	2,4	2,3	2,3

Ispitanici zaposleni u većim gradovima, manjim gradovima i selima pokazuju varijacije u svojim rezultatima, no prosjeci za stupanj ekološke osjetljivosti (3,7), upoznatosti s konceptom „zelenog socijalnog rada“ (3,8-3,9) i integracije zelenog socijalnog rada u svakodnevnu praksu (2,3-2,4) su slični ili isti u sve tri kategorije. Ispitanici zaposleni u manjim gradovima imaju najviši postotak visoke informiranosti o klimatskim pitanjima (77,8%).

Tablica 6.5.4.

Stupanj ekološke osjetljivosti, informiranost o klimatskim pitanjima, upoznatost s konceptom i integracija zelenog socijalnog rada prema dobi.

		20-25	26-30	31-35	36-40	41-45	46-50	51-55	56-60	60+
Stupanj ekološke osjetljivosti	1				2,7%					
	2		3,3%	15%	5,4%	15,4%			7,1%	8,3%
	3		23,3%	20%	21,6%	26,9%	21,4%	30,8%	21,4%	25%
	4	100%	70%	55%	67,6%	42,3%	71,4%	38,5%	71,4%	66,7%
	5		3,3%	10%	2,7%	15,4%	7,1%	30,8%		
	<i>M</i>	4	3,7	3,6	3,6	3,6	3,9	4	3,6	3,6
informirano st o relevantnim klimatskim pitanjima	<i>Visoka</i>	100%	80%	80%	73%	65,4%	71,4%	69,2%	85,7%	58,3%
	<i>Srednja</i>		16,7%	15%	27%	30,8%	28,6%	30,8%	14,3%	33,3%
	<i>Niska</i>		3,3%	5%		3,8%				8,3%
Upoznatost s konceptom “zelenog socijalnog rada”	1			5%						
	2									16,7%
	3		10%	25%	45,9%	38,5%	28,6%	38,5%	21,4%	33,3%
	4	33,3%	66,7%	35%	40,5%	53,8%	50%	46,2%	42,9%	33,3%
	5	66,7%	23,3%	35%	13,5%	7,7%	21,4%	15,4%	35,7%	16,7%
	<i>M</i>	4,7	4,1	4,0	3,7	3,7	3,9	3,8	4,1	3,5
Integracija zelenog socijalnog rada u svakodnevni u praksu	1		13,3%	25%	10,8%	30,8%			7,1%	8,3%
	2	66,7%	40%	25%	54,1%	38,5%	57,1%	69,2%	35,7%	50%
	3		43,3%	40%	24,3%	19,2%	42,9%	30,8%	42,9%	25%
	4	33,3%		10%	10,8%	7,7%			14,3%	8,3%
	5		3,3%			3,8%				8,3%
	<i>M</i>	2,7	2,4	2,4	2,4	2,2	2,4	2,3	2,6	2,6

Dobna skupina od 20-25 godina ima najviši prosječni rezultat u stupnju ekološke osjetljivosti s vrijednošću 4,0 i najvišu razinu visoke informiranosti o klimatskim pitanjima, koja iznosi 100%. Također, ova skupina najviše je upoznata s konceptom zelenog socijalnog rada, s prosječnim stupnjem od 4,7, i ujedno pokazuje najveću integraciju zelenog socijalnog rada u svakodnevnu praksu, s prosječnim stupnjem od 2,7. Dobna skupina od 51-55 godina također postiže najviši rezultat u stupnju ekološke osjetljivosti, s prosječnim stupnjem od 4,0. S druge strane, dobna skupina od 60 godina i više pokazuje najniži rezultat u visokoj informiranosti o klimatskim pitanjima, s vrijednošću od 58,3%. Također, ova skupina ima najmanju razinu upoznatosti s konceptom zelenog socijalnog rada, s prosječnim stupnjem od 3,5. Dobna skupina od 41-45 godina, s prosječnim stupnjem od 2,2, pokazuje najnižu razinu integracije zelenog socijalnog rada u svakodnevnu praksu.

Tablica 6.5.5.

Stupanj ekološke osjetljivosti, informiranost o klimatskim pitanjima, upoznatost s konceptom i integracija zelenog socijalnog rada prema radnom stažu

		0-5	6-10	11-15	16-20	21-25	26-30	31+
Stupanj ekološke osjetljivosti	<i>1</i>				4%			
	<i>2</i>	5,4%	13,8%	6,9%	8%	7,1%		5%
	<i>3</i>	18,9%	20,7%	24,1%	28%	28,6%	20%	25%
	<i>4</i>	73%	58,6%	65,5%	44%	64,3%	46,7%	70%
	<i>5</i>	2,7%	6,9%	3,4%	16%		33,3%	
	<i>M</i>	3,7	3,6	3,7	3,6	3,6	4,1	3,7
informiranost o relevantnim klimatskim pitanjima	<i>Visoka</i>	81,1%	79,3%	72,4%	68%	57%	73,3%	75%
	<i>Srednja</i>	18,9%	13,8%	24,1%	32%	42,9%	26,7%	20%
	<i>Niska</i>		6,9%	3,4%				5%
Upoznatost s konceptom "zelenog socijalnog rada"	<i>1</i>		3,4%					
	<i>2</i>					7,1%		5%
	<i>3</i>	13,5%	31%	48,3%	36%	14,3%	33,3%	35%
	<i>4</i>	56,8%	37,9%	37,9%	56%	57,1%	46,7%	40%
	<i>5</i>	29,7%	27,6%	13,8%	8%	21,4%	20%	20%
	<i>M</i>	4,2	3,9	3,7	3,7	3,9	3,9	3,8

Integracija zelenog socijalnog rada u svakodnevnu praksu	<i>1</i>	16,2%	13,8%	13,8%	24%	14,3%	5%
	<i>2</i>	43,2%	41,4%	48,3%	36%	57,1%	53,3%
	<i>3</i>	37,8%	34,5%	27,6%	24%	14,3%	40%
	<i>4</i>	2,7%	6,9%	10,3%	12%	14,3%	6,7%
	<i>5</i>		3,4%		4%		5%
	<i>M</i>	2,3	2,4	2,3	2,4	2,3	2,5

Ispitanici s radnim stažom od 26-30 godina imaju najviši prosječni rezultat u stupnju ekološke osjetljivosti, s vrijednošću od 4,1. Nasuprot tome, ispitanici s radnim stažom od 21-25 godina pokazali su najniži prosječni rezultat u stupnju ekološke osjetljivosti, s vrijednošću od 3,6. Što se tiče informiranosti o relevantnim klimatskim pitanjima, ispitanici s radnim stažom od 0-5 godina pokazali su najvišu razinu visoke informiranosti, koja iznosi 81,1%. Najniža razina visoke informiranosti zabilježena je kod ispitanika s radnim stažom od 21-25 godina, s vrijednošću od 57%. U pogledu upoznatosti s konceptom zelenog socijalnog rada, ispitanici s radnim stažom od 0-5 godina imaju najviši prosječni stupanj upoznatosti, koji iznosi 4,2. Najniži prosječni stupanj upoznatosti zabilježen je kod ispitanika s radnim stažom od 11-15 i 16-20 godina, s vrijednošću od 3,7. Kada je riječ o integraciji zelenog socijalnog rada u svakodnevnu praksu, ispitanici s radnim stažom od 26-30 i 31+ godina pokazuju najvišu razinu integracije, s prosječnim stupnjem od 2,5.

6.6. Osobni doprinos i potreba za razvojem zelenog socijalnog rada

Na pitanje „*Vidite li potrebu za razvojem zelenog socijalnog rada u budućnosti?*“ **91,7%** (N=155) ispitanika odgovorilo je s „**Da**“, dok je **8,3%** (N=14) odgovorilo s „**Ne**“.

Na pitanje „*Biste li bili voljni osobno doprinijeti zelenom socijalnom radu?*“ **82,8%** (N=140) ispitanika odgovorilo je s „**Da**“, dok je **17,2%** (N=29) odgovorilo s „**Ne**“.

Ovi odgovori pružaju uvid u istraživački problem kako socijalni radnici percipiraju budućnost zelenog socijalnog rada, uključujući i njihovu spremnost za osobni angažman

u njegovom razvoju. Gotovo svi ispitanici su izrazili stavove koji ukazuju na visoku razinu interesa za budući razvoj i osobno doprinošenje ovom području.

6.6.1. Osobni doprinos i potreba za razvojem zelenog socijalnog rada u međuodnosu sa ostalim kategorijama i sociodemografskim podacima

Tablica 6.6.1.1.

Stupanj ekološke osjetljivosti u odnosu na percepciju potrebe i voljnost za doprinos zelenom socijalnom radu

Pitanje		Stupanj ekološke osjetljivosti					
		1	2	3	4	5	M
Vidite li potrebu za razvojem zelenog socijalnog rada u budućnosti?	Da		5,2%	22,6%	63,9%	8,4%	3,8
	Ne	7,1%	28,6%	28,6%	35,7%		2,9
Biste li bili voljni osobno doprinijeti zelenom socijalnom radu?	Da		4,3%	20,7%	65,7%	9,3%	3,8
	Ne	3,4%	20,7%	34,5%	41,4%		3,1

Na pitanje „Vidite li potrebu za razvojem zelenog socijalnog rada u budućnosti?“, ispitanici koji su odgovorili s „Da“ imaju prosječnu razinu ekološke osviještenosti od 3,8, što je gotovo za jedan stupanj više u odnosu na one koji su odgovorili s „Ne“ i čija je prosječna razina 2,9. (5). Kod pitanja „Biste li bili voljni osobno doprinijeti zelenom socijalnom radu?“, ispitanici koji su odgovorili s „Da“ i dalje pokazuju višu prosječnu razinu ekološke osviještenosti (3,8) u odnosu na one koji su odgovorili s „Ne“ (3,1). Kod ispitanika koji su odgovorili s „Ne“, prosječna razina ekološke osviještenosti porasla je za 0,2. Također, kod oba pitanja među ispitanicima koji su odgovorili s „Da“ nije bilo onih s najnižim stupnjem osviještenosti (1), dok među ispitanicima koji su odgovorili s „Ne“ nije bilo onih s najvišim stupnjem osviještenosti (5).

Tablica 6.6.1.2.

Stupanj informiranosti o klimatskim rizicima na marginalizirane skupine u odnosu na percepciju potrebe i voljnost za doprinos zelenom socijalnom radu.

Pitanje		informiranost o klimatskim rizicima na marginalizirane skupine		
		niska	srednja	visoka
Vidite li potrebu za razvojem zelenog socijalnog rada u budućnosti?	Da	1,3%	21,9%	76,8%
	Ne	14,3%	42,9%	42,9%
Biste li bili voljni osobno doprinijeti zelenom socijalnom radu?	Da	0,7%	22,1%	77,1%
	Ne	10,3%	31%	58,6%

Na pitanje „*Vidite li potrebu za razvojem zelenog socijalnog rada u budućnosti?*“ odgovor „*Da*“ imao je najveću zastupljenost (76,8%) ispitanika koji su visoko informirani o klimatskim rizicima na marginalizirane skupine, dok je odgovor „*Ne*“ imao podjednaku (42,9%) zastupljenost ispitanika koji su visoko i srednje informirani o klimatskim rizicima na marginalizirane skupine. Također zastupljenost nisko informiranih ispitanika je znatno niža (1,3%) na Odgovoru „*Da*“ nego na odgovoru „*Ne*“ (14,3%). Na pitanje „*Biste li bili voljni osobno doprinijeti zelenom socijalnom radu?*“ odgovor „*Da*“ i dalje ima veću zastupljenost (77,1%) ispitanika koji su visoko informirani o klimatskim rizicima na marginalizirane skupine od odgovora „*Ne*“ kojem je zastupljenost visoko informiranih ispitanika 58,6%. I dalje je zastupljenost nisko informiranih ispitanika znatno niža (0,7%) na Odgovoru „*Da*“ nego na odgovoru „*Ne*“ (10,3%).

Tablica 6.6.1.3.

Stupanj upoznatosti sa konceptom „zelenog socijalnog rada“ u odnosu na percepciju potrebe i voljnost za doprinos zelenom socijalnom radu

Pitanje		Upoznatost s konceptom "zelenog socijalnog rada"					
		1	2	3	4	5	M
Vidite li potrebu za razvojem zelenog socijalnog rada u budućnosti?	Da		0,6%	26,5%	50,3%	22,6%	3,9
	Ne	7,1%	7,1%	71,4%	14,3%		2,9
Biste li bili voljni osobno doprinijeti zelenom socijalnom radu?	Da		0,7%	22,9%	52,1%	24,3%	4
	Ne	3,4%	3,4%	65,5%	24,1%	3,4%	3,2

Na pitanje „*Vidite li potrebu za razvojem zelenog socijalnog rada u budućnosti?*“ prosječna razina upoznatosti s konceptom zelenog socijalnog rada kod ispitanika koji su odgovorili s „*Da*“ iznosi 3,9, što je za jedan stupanj viša od prosjeka kod onih koji su odgovorili s „*Ne*“ (2,9). Također, među ispitanicima koji podržavaju razvoj zelenog socijalnog rada nije bilo onih s najnižim stupnjem upoznatosti (1), dok kod onih koji ne prepoznaju potrebu nije bilo onih s najvišim stupnjem (5). Na pitanje „*Biste li bili voljni osobno doprinijeti zelenom socijalnom radu?*“ prosječna razina upoznatosti kod ispitanika spremnih da doprinesu iznosi 4, dok je kod onih koji nisu voljni doprinijeti 3,2. Iako je prosječna razina upoznatosti kod onih koji nisu voljni značajno niža, kod obje skupine zabilježen je porast prosječne razine upoznatosti. Također, među ispitanicima koji su voljni doprinositi nije bilo onih s najnižim stupnjem upoznatosti (1), dok je među onima koji nisu voljni bilo zastupljeno i najviši stupanj upoznatosti (5).

Tablica 6.6.1.4.

Stupanj integracije zelenog socijalnog rada u svakodnevnu praksu u odnosu na percepciju potrebe i voljnost za doprinos zelenom socijalnom radu

Pitanje		Integracija zelenog socijalnog rada u svakodnevnu praksu					
		1	2	3	4	5	M
Vidite li potrebu za razvojem zelenog socijalnog rada u budućnosti?	Da	9,0%	46,5%	34,8%	7,7%	1,9%	2,5
	Ne	64,3%	35,7%				1,4
Biste li bili voljni osobno doprinijeti zelenom socijalnom radu?	Da	6,4%	45,7%	37,1%	8,6%	2,1%	2,5
	Ne	48,3%	44,8%	6,9%			1,6

Na pitanje „Vidite li potrebu za razvojem zelenog socijalnog rada u budućnosti?“ prosječna razina integracije zelenog socijalnog rada u svakodnevnu praksu kod ispitanika koji su odgovorili s „Da“ iznosila je 2,5, što je za 1,1 stupanj viša od prosjeka kod onih koji su odgovorili s „Ne“ (1,4). Kod ispitanika koji su odgovorili s „Ne“, zastupljeni su samo oni s prosječnom razinom integracije 1 i 2. Na pitanje „Biste li bili voljni osobno doprinijeti zelenom socijalnom radu?“ prosječna razina integracije zelenog socijalnog rada u svakodnevnu praksu kod ispitanika koji su odgovorili s „Da“ ostala je 2,5, dok je kod onih koji su odgovorili s „Ne“ bila 1,6, što je povećanje od 0,2 u odnosu na prethodno. Kod ispitanika koji nisu voljni doprinositi, zastupljeni su oni s prosječnom razinom integracije 1 i 2, a sada se pridružuje i stupanj 3.

6.6.2. Osobni doprinos i potreba za razvojem zelenog socijalnog rada u međuodnosu sa sociodemografskim podacima.

Tablica 6.6.2.1.

Stavovi prema razvoju i osobnom doprinosu zelenom socijalnom radu po sektorima

Pitanje		Državni sektor	Civilni sektor	Privatni sektor
Vidite li potrebu za razvojem zelenog socijalnog rada u budućnosti?	Da	91,2%	95,8%	88,9%
	Ne	8,8%	4,2%	11,1%
Biste li bili voljni osobno doprinijeti zelenom socijalnom radu?	Da	80,1%	95,8%	88,9%
	Ne	19,9%	4,2%	11,1%

Socijalni radnici zaposleni u javnom, civilnom i privatnom sektoru u velikoj mjeri prepoznaju potrebu za razvojem zelenog socijalnog rada, pri čemu civilni sektor prednjači s 95,8%. Kada je riječ o spremnosti za osobni doprinos, civilni sektor i dalje vodi s 95,8%, dok je struktura odgovora u privatnom sektoru ostala nepromijenjena (88,9%), a u državnom sektoru je pala s 91,2% na 80,1% za odgovor „Da“. Unatoč visokim odgovorima, privatni sektor pokazuje najmanju potrebu za razvojem zelenog socijalnog rada, dok je javni sektor najmanje spreman za doprinos.

Tablica 6.6.2.2.

Stavovi prema razvoju i osobnom doprinosu zelenom socijalnom radu po stupnju obrazovanja

Pitanje		Preddiplomski i diplomski sveučilišni studij	Poslijediplomski specijalistički i sveučilišni (doktorski) studij
Vidite li potrebu za razvojem zelenog socijalnog rada u budućnosti?	Da	91,6%	93,3%
	Ne	8,4%	6,7%
Biste li bili voljni osobno doprinijeti zelenom socijalnom radu?	Da	82,5%	86,7%
	Ne	17,5%	13,3%

Ispitanici svih završenih razina obrazovanja uvelike prepoznaju važnost razvoja zelenog socijalnog rada. Posebno se ističu oni s poslijediplomskim specijalističkim i doktorskim studijima, s visokih 93,3% odgovora „*Da*“. Kada je riječ o spremnosti za osobni doprinos zelenom socijalnom radu, ispitanici svih stupnjeva obrazovanja pokazuju spremnost za doprinos, ali ponovno prednjače oni s poslijediplomskim specijalističkim ili doktorskim studijima, s 86,7%.

Tablica 6.6.2.3.

Stavovi prema razvoju i osobnom doprinosu zelenom socijalnom radu po mjestu rada

Pitanje		Manji grad	Veći grad	Selo
Vidite li potrebu za razvojem zelenog socijalnog rada u budućnosti?	Da	90,1%	92,1%	100%
	Ne	9,9%	7,9%	
Biste li bili voljni osobno doprinijeti zelenom socijalnom radu?	Da	77,8%	85,5%	100%
	Ne	22,2%	14,5%	

Kada je u pitanju radno okruženje, socijalni radnici zaposleni u različitim sredinama (selo, manji grad i veći grad) u velikoj mjeri ističu potrebu za razvojem zelenog socijalnog rada u budućnosti. Posebno se izdvajaju socijalni radnici sa radnim mjestima u ruralnim područjima, gdje je svih 100% ispitanika iz te skupine izrazilo podršku ovoj ideji. Što se

tiče spremnosti na osobni doprinos, socijalni radnici iz svih okruženja pokazuju spremnost da osobno doprinesu zelenom socijalnom radu. Radnici u ruralnim područjima prednjače sa stopostotnom podrškom, dok je kod socijalnih radnika iz većih gradova zabilježeno 85,5%, a iz manjih gradova 77,8% potvrđenih odgovora.

Tablica 6.6.2.4.

Stavovi prema razvoju i osobnom doprinosu zelenom socijalnom radu po dobi

Pitanje		20 - 25	26 -30	31 - 35	36 - 40	41 - 45	45 - 50	51 - 55	56 - 60	60+
Vidite li potrebu za razvojem zelenog socijalnog rada u budućnosti?	Da	100%	96,7%	85%	91,9%	84,6%	100%	100%	85,7%	91,7%
	Ne		3,3%	15%	8,1%	15,4%			14,3%	8,3%
Biste li bili voljni osobno doprinijeti zelenom socijalnom radu?	Da	100%	83,3%	75%	83,8%	76,9%	100%	92,3%	85,7%	66,7%
	Ne		16,7%	25%	16,2%	23,1%		7,7%	14,3%	33,3%

Najviši rezultati zabilježeni su u dobnim skupinama od 20-25 godina, 46-50 godina i 51-55 godina, gdje svih 100% ispitanika vidi potrebu za razvojem zelenog socijalnog rada. S druge strane, najniži postotak onih koji vide potrebu za ovim razvojem je u dobnj skupini od 41-45 godina, s 84,6% ispitanika. Najveća voljnost za osobni doprinos zabilježena je u dobnim skupinama od 20-25 godina i 46-50 godina, gdje je svih 100% ispitanika voljno osobno doprinijeti. Značajan pad postotka voljnosti osobnog doprinosa primijećen je u dobnj skupini 60+ godina. Iako 91,7% ispitanika u ovoj skupini vidi potrebu za razvojem zelenog socijalnog rada, samo 66,7% je voljno osobno doprinijeti, što predstavlja značajan pad od 25%, ali i najniži postotak među svim dobnim skupinama. Također dobnj skupina od 56 – 60 godina je ostala nepromijenjena po strukturi odgovora („Da“ - 85,7%).

Tablica 6.6.2.5.

Stavovi prema razvoju i osobnom doprinosu zelenom socijalnom radu po radnom stažu

Pitanje		0 -5	6 - 10	11 - 15	16 - 20	21 - 25	25 - 30	31 +
Vidite li potrebu za razvojem zelenog socijalnog rada u budućnosti?	Da	97,3%	86,2%	89,7%	88%	100%	100%	85%
	Ne	2,7%	13,8%	10,3%	12%			15%
Biste li bili voljni osobno doprinijeti zelenom socijalnom radu?	Da	83,8%	79,3%	82,8%	80%	100%	100%	65%
	Ne	16,2%	20,7%	17,2%	20%			35%

Najviši postotak onih koji vide potrebu za razvojem zelenog socijalnog rada zabilježen je među ispitanicima s radnim stažem od 21-25 godina i 25-30 godina, gdje svih 100% ispitanika vidi potrebu za razvojem. Najniži postotak je među ispitanicima s radnim stažem od 31+ godina, gdje 85% vidi potrebu. Najviša voljnost za osobni doprinos zabilježena je među ispitanicima s radnim stažem od 21-25 godina i 25-30 godina, s 100% voljnosti. Najniža voljnost za doprinos primijećena je kod ispitanika s radnim stažem od 31+ godina, gdje je samo 65% voljno doprinijeti. Značajan pad primijećen je među ispitanicima s radnim stažem od 0-5 godina. Iako 97,3% ispitanika vidi potrebu za razvojem zelenog socijalnog rada, samo 83,8% je voljno osobno doprinijeti, što predstavlja pad od 13,5%. Ispitanici s radnim stažem od 21-25 godina i 25-30 godina ostali su nepromijenjeni po strukturi odgovora.

6.7. Korelacija

Kako bi se dobio uvid u povezanost ekološke osjetljivosti, informiranosti o relevantnim klimatskim pitanjima, upoznatosti s konceptom “zelenog socijalnog rada” i integracije ovog koncepta u svakodnevnu praksu, izračunate su korelacije.

Korelacija između integracije zelenog socijalnog rada u svakodnevnu praksu i ekološke osjetljivosti iznosi 0,50, što ukazuje na umjerenu pozitivnu povezanost između ove dvije

varijable. Korelacija između integracije zelenog socijalnog rada u svakodnevnu praksu i informiranosti o relevantnim klimatskim pitanjima iznosi 0,23, što pokazuje nisku pozitivnu povezanost. Korelacija između integracije zelenog socijalnog rada u svakodnevnu praksu i upoznatosti s konceptom „zelenog socijalnog rada” iznosi 0,48, što također ukazuje na umjerenu pozitivnu povezanost. Korelacija između ekološke osjetljivosti i informiranosti o relevantnim klimatskim pitanjima iznosi 0,47, što sugerira umjerenu pozitivnu korelaciju. Korelacija između ekološke osjetljivosti i upoznatosti s konceptom „zelenog socijalnog rada“ iznosi 0,39, što ukazuje na nisku do umjerenu pozitivnu povezanost. Na kraju, korelacija između informiranosti o relevantnim klimatskim pitanjima i upoznatosti s konceptom „zelenog socijalnog rada“ iznosi 0,43, što predstavlja umjerenu pozitivnu korelaciju.

7. Rasprava

Prosječni rezultati u istraživanju ukazuju na značajnu razinu osviještenosti među ispitanicima u vezi s utjecajem klimatskih promjena, ali s određenim varijacijama u različitim aspektima. Na primjer, prosjek od 3,9 na pitanje o zabrinutosti zbog utjecaja klimatskih promjena na vlastito zdravlje i kvalitetu života i 4,3 na pitanje o utjecaju klimatskih promjena na kvalitetu života ljudi pokazuje visoku razinu ekološke osjetljivosti i svijesti o ozbiljnosti problema. Međutim, niži prosjek od 2,8 na pitanje o učestalosti razgovora o klimatskoj krizi ukazuje na to da, iako su ispitanici svjesni problema, oni možda nisu dovoljno angažirani u aktivnoj komunikaciji o ovoj temi u svojim društvenim mrežama. Ovo može ukazivati na razliku između osobne svijesti i javnog angažmana ili diskursa. Ovo je važna stavka za raspravu, jer vokalizacija i dijeljenje mišljenja u zajednici može biti ključno za postizanje šire društvene promjene. S druge strane, prosjeci između 3,5 i 3,8 na pitanja o utjecaju klimatskih promjena na životni položaj korisnika i na sustav socijalne skrbi pokazuju umjerenu zabrinutost, ali ne toliko snažnu kao svijest o općem utjecaju klimatskih promjena. Ovi rezultati sugeriraju da, iako ispitanici prepoznaju klimatske promjene kao značajan problem, postoji možda još uvijek neka nesigurnost ili manjak jasnih uvida u konkretne posljedice za specifične korisničke grupe. Sveukupno,

prosjeak od 3,7 za ekološku osjetljivost ukazuje na umjeren do visok stupanj svijesti, ali također sugerira da postoji prostor za dodatno povećanje angažmana i razumijevanja među ispitanicima, posebno kada je riječ o direktnim utjecajima klimatskih promjena na njihove korisnike i zajednicu.

U kategoriji informiranosti „*Osobe s niskim socioekonomskim statusom češće žive u zajednicama koje su manje otporne na klimatske promjene*“ (62,1% slaganja, 30,8% djelomičnog slaganja, 7,1% neslaganja) je tvrdnja, koja je dobila gotovo najmanji postotak slaganja i najveći postotak neslaganja, što ukazuje na složenost percepcije među socijalnim radnicima. Razlozi za ovakav rezultat mogu biti lokalna iskustva. U Republici Hrvatskoj, socioekonomski status možda nije toliko očit u odnosu na otpornost zajednica na klimatske promjene. Naime, mnoge ruralne zajednice s nižim socioekonomskim statusom mogu imati manje infrastrukture, ali i više direktnog pristupa prirodnim resursima što možda smanjuje percepciju ranjivosti. Također najmanji postotak slaganja i najveći postotak neslaganja ukazuje da neki socijalni radnici ne prepoznaju jasnu vezu između socioekonomskog statusa i otpornosti na klimatske promjene, što može biti zbog nedostatka izravnih primjera ili iskustava u svom radu koji bi potvrdili ovu tvrdnju. Ambivalencija prema tvrdnji „*Klimatske promjene mogu stvoriti začarani krug siromaštva*“ (60,4% slaganja, 33,1% djelomičnog slaganja, 6,5% neslaganja) može biti rezultat složenosti koncepta „začaranog kruga siromaštva“ koji može biti teže razumljiv ili opipljiv. Iako većina socijalnih radnika prepoznaje potencijal klimatskih promjena da pogoršaju siromaštvo, možda nisu svi u potpunosti svjesni ili uvjereni u mehanizme koji to omogućuju. Rezultati istraživanja pokazuju da se 62,7% ispitanika slaže s tvrdnjom „*Klimatske promjene uzrokuju migracije*“, dok se 31,4% djelomično slaže, a 7,1% ne slaže, što ovu tvrdnju čini jednom od tri s najnižom stopom slaganja u ovom istraživanju. Ipak, klimatske promjene imaju značajan utjecaj na migracije, osobito u područjima pogođenim ekstremnim vremenskim uvjetima i porastom razine mora, a prema procjenama, do 2050. godine mogle bi prisiliti između 50 i 200 milijuna ljudi na migraciju zbog gubitka staništa, nesigurnosti u poljoprivredi i učestalih ekstremnih vremenskih događaja (Kumari Rigaud i sur., 2018). Migracije uzrokovane klimatskim promjenama

mogle bi znatno opteretiti sustav socijalne skrbi u Hrvatskoj povećanjem broja korisnika kojima su potrebne brojne usluge integracije. Tvrdnja s najvećim postotkom slaganja „*Suše, poplave i promjene u uzgoju usjeva dovode do nestašica hrane i vode, što rezultira višim cijenama koje siromašniji slojevi društva ne mogu priuštiti*“ (82,2% slaganja, 16% djelomičnog slaganja, 1,8% neslaganja)“, vjerojatno je lako razumljiva i izravno povezana s iskustvima socijalnih radnika, osobito u ruralnim područjima. Primjer iz prakse koji je ispitanik naveo u otvorenom pitanju, gdje se kao socijalni radnik bavi sukobima zbog nestašice vode, jasno pokazuje kako klimatske promjene utječu na osnovne životne resurse, što je lako prepoznati i povezati s ekonomskom ranjivošću. Važno je spomenuti i koncept ekološke anksioznosti koji odnosi se na emocionalni stres i zabrinutost koje ljudi osjećaju zbog klimatskih i ekoloških kriza, uključujući strah, tugu, ljutnju i osjećaj bespomoćnosti (Hickman i sur., 2021). Istraživanje Hickmana i sur. (2021) pokazuje da su djeca i mladi širom svijeta podložni klimatskoj anksioznosti, pri čemu više od 45% njih osjeća da ove emocije negativno utječu na njihov svakodnevni život, a osjećaj iznevjerenosti od strane vlada pogoršava njihov stres. Ovi nalazi su podržani rezultatom ovog istraživanja u kojem se 74,6% ispitanika složilo da klimatske promjene mogu izazvati anksioznost, depresiju i stres kod ljudi, dok se 21,3% djelomično složilo s ovom tvrdnjom, a 4,1% nije se složilo. Tvrdnje s manjim postotkom slaganja (npr. otpornost zajednica na klimatske promjene) često se odnose na koncepte koji su apstraktniji ili zahtijevaju dublje razumijevanje socio-ekonomskih dinamika, koje možda nisu izravno vidljive u svakodnevnom radu socijalnih radnika. Tvrdnje s većim postotkom slaganja (npr. nestašica hrane i vode, prijetnja gubitkom radnih mjesta) povezane su s problemima koji su opipljivi i s kojima su ispitanici vjerojatno imali iskustva ili ih prepoznaju kao direktne prijetnje za populacije s kojima rade. Ova analiza pokazuje da socijalni radnici u Hrvatskoj prepoznaju izravne učinke klimatskih promjena na marginalizirane skupine, osobito kada se radi o osnovnim resursima poput hrane i vode. Međutim, postoji manja jasnoća ili razumijevanje kada je riječ o apstraktnijim konceptima poput otpornosti zajednica ili začaranog kruga siromaštva. Rezultati istraživanja također naglašavaju važnost kontekstualnog razumijevanja klimatskih problema, što sugerira potrebu za

daljnjom edukacijom socijalnih radnika o složenijim aspektima klimatskih promjena i njihovom utjecaju na marginalizirane skupine.

Tri generalna pitanja („*Mogu reći da sam čuo/čula sam za termin „Zeleni socijalni rad“*“, „*Dobro sam upoznat/a s terminom „Zeleni socijalni rad“*“ i „*Informiram se o „Zelenom socijalnom radu“ iz relevantne stručne literature*“) postavljaju temelje za razumijevanje koliko su ispitanici upoznati s pojmom „zeleni socijalni rad“. Iako je 52,1% ispitanika čulo za taj termin, samo 14,2% je izjavilo da je dobro upoznato s njim, a samo 7,1% redovno prati stručnu literaturu o toj temi. Ispitanici kao glavne izvore informacija o konceptu socijalnog rada navode internet, predavanja na kolegiju „Socijalni rad u organiziranju zajednice“, medije i stručnu literaturu, dok neki ispitanici navode da su za ovaj koncept prvi put čuli upravo kroz anketu provedenu u okviru ovog istraživanja. Dodatni izvori informacija uključuju konferencije, seminare, lokalne političke inicijative poput zagrebačke stranke Pravo na grad, udruge kao što je Zelena akcija, te zagrebačku stranku Možemo!. Također, neki ispitanici ističu da se o konceptu upoznaju kroz razgovore sa studentima na praksi.

Ovi rezultati pokazuju značajan jaz između osnovnog prepoznavanja pojma i dubljeg razumijevanja, što sugerira da je svijest o konceptu prisutna, ali da je poznavanje detalja i prakse još uvijek ograničeno. Ovo potvrđuje hipotezu da socijalni radnici nisu dovoljno upoznati s konceptom zelenog socijalnog rada, dok istovremeno opovrgava hipotezu da se socijalni radnici ne koriste specifičnim izvorima za informiranje o ovom konceptu. Iako je razina informiranja putem tih specifičnih izvora niska (7,1%), ipak postoje određeni izvori kroz koje se socijalni radnici informiraju. Nasuprot tome, prosjek od 3,8 iz specifičnih pitanja odnosno tvrdnji iz kategorije „upoznatost s konceptom zelenog socijalnog rada“ pokazuje da postoji umjerena razina slaganja sa tvrdnjama koje opisuju ključne aspekte zelenog socijalnog rada. Iako većina ispitanika nije izrazito upoznata s pojmom, njihovi odgovori na specifična pitanja pokazuju određenu razinu intuitivnog ili logičkog slaganja s principima koje ovaj koncept zagovara. Ova razlika između formalne upoznatosti i intuitivnog prihvaćanja može ukazivati na potencijal za daljnje obrazovanje i integraciju zelenog socijalnog rada u praksu.

Najviše slaganje bilo je sa tvrdnjom „*Fokus zelenog socijalnog rada je na specifičnim učincima klimatske krize na ranjive i marginalizirane skupine*“. Ova tvrdnja, koja dobiva najviši prosječni rezultat (4,1), odražava snažno slaganje ispitanika s osnovnim postulatima zelenog socijalnog rada. Ovo je u skladu s istraživanjem koje je proveo Shaw (2011), koje pokazuje da više od 80% socijalnih radnika smatra da je njihova odgovornost razumjeti utjecaj klimatskih promjena na osobe kojima pružaju usluge. Tvrdnja „*Zeleni socijalni rad prepoznaje čvrstu vezu između ljudi i okoliša*“ također dobiva najviši prosječni rezultat (4,1), što sugerira da ispitanici prepoznaju osnovnu povezanost između ljudi i okoliša. Visoka razina slaganja može ukazivati na to da su socijalni radnici već usvojili ovaj način razmišljanja, čak i ako još nisu formalno upoznati sa zelenim socijalnim radom. Tvrdnje koje se fokusiraju na integraciju ekoloških pitanja s potrebama korisnika, poput „*Cilj zelenog socijalnog rada je povezati ekološku održivost s individualnim potrebama korisnika*“, ostvaruju visoke prosječne rezultate (4,0). Ovi rezultati sugeriraju da ispitanici prepoznaju vrijednost u konceptu koji spaja ekološke aspekte s humanističkim ciljevima socijalnog rada. U skladu s tim, Miller i McLoughlin (2020) naglašavaju da integracija ekoloških perspektiva u socijalni rad nije samo korisna, već nužna za holistički pristup. Oni ističu da je važno razmotriti prirodno okruženje korisnika kako bi se razumjeli i adresirali složeni problemi s kojima se suočavaju. Sličnu tezu iznosi Gray i Coates (2012), koji vjeruju da proširenje perspektive „*osoba-u-okruženju*“ treba uključivati i društveno i fizičko (prirodno) okruženje, omogućujući time intervencijama da budu usmjerene prema pravom ekosustavnom okviru. Ovi uvidi dodatno potvrđuju značaj integracije ekoloških aspekata u socijalni rad i naglašavaju potrebu za širenjem fokusa profesionalaca kako bi se adekvatno odgovorilo na ekološke izazove. S druge strane, tvrdnja „*Zeleni socijalni rad aktivno se bori protiv klimatskih promjena*“ ima niži prosječni rezultat (3,4), što može ukazivati na to da socijalni radnici možda još uvijek ne prepoznaju svoju ulogu u direktnoj borbi protiv klimatskih promjena. Ova percepcija može biti povezana s ograničenom sviješću o specifičnim ekološkim pitanjima u struci. Slične nalaze dokumentira istraživanje provedenog od strane Morrow i Raskin (2021), koje pokazuje da socijalni radnici često ne vide jasnu povezanost između svojih svakodnevnih zadataka i klimatskih promjena, zbog čega se ne smatraju aktivnim

akterima u borbi protiv tih izazova. Osim toga, tvrdnja „*Socijalni radnici igraju ključnu ulogu u postizanju brige za okoliš i dobrobiti ljudi*“ ima najniži prosječni rezultat (3,2), što ukazuje na skepticizam među ispitanicima prema ideji da socijalni radnici imaju ključnu ulogu u ekološkim pitanjima. Ovo je razumljivo u svjetlu komentara iz otvorenih pitanja, gdje su ispitanici istaknuli izazove poput nedostatka infrastrukture, financijskih sredstava i općeg osjećaja da socijalni rad trenutno ima druge prioritete. Ove prepreke u integraciji ekoloških praksi u svakodnevni rad socijalnih radnika potvrđuje i istraživanje koje je provelo udruženje Socijalnog rada i Ekologije (2020), koje pokazuje da profesionalci u socijalnom radu često doživljavaju nedostatak resursa i podrške kao ključne prepreke za aktivno uključivanje u ekološke inicijative. Sveukupno, rezultati pokazuju da postoji osnovna razina svijesti i intuitivnog slaganja s konceptom zelenog socijalnog rada, ali i značajan prostor za daljnje obrazovanje i integraciju ovog koncepta u praksu. Ispitanici prepoznaju važnost povezanosti ljudi i okoliša, ali su svjesni praktičnih izazova i ograničenja u provedbi zelenih politika unutar postojećeg socijalnog sustava. Potrebna je daljnja edukacija i promjena u organizacijskim strukturama kako bi se omogućila uspješna integracija ekoloških aspekata u socijalni rad.

Nadalje, rezultati ovog istraživanja pokazuju relativno nisku učestalost primjene zelenog socijalnog rada među ispitanicima. Najviši prosječni rezultati su povezani s tvrdnjama koje uključuju samoinicijativno djelovanje, kao što su „*Prepoznavanje svih aspekata života osobe, uključujući obitelj, zajednicu, društveno i prirodno okruženje, je ključno u mom radu*“ (3,2) i „*Nastojim se informirati o lokalnim ekološkim potrebama*“ (3,1). Ove aktivnosti ne zahtijevaju puno resursa, vremena ili interakcije s drugim akterima, što sugerira da socijalni radnici lakše primjenjuju zeleni socijalni rad kad mogu djelovati individualno i autonomno, ali i da ispitanici donekle prepoznaju važnost holističkog pristupa koji uključuje i ekološke aspekte. Najniži prosjeci su povezani s tvrdnjama koje zahtijevaju kolektivne akcije, institucionalne promjene, ili suradnju s drugim akterima, kao što su „*Suradujem s donositeljima odluka u pogledu ekoloških inicijativa*“ (1,8) i „*Suradujem s drugim stručnjacima prilikom rješavanja ekoloških problema*“ (1,9). Niski prosjeci ovih tvrdnji mogu se tumačiti kao pokazatelj toga da socijalni radnici ne osjećaju

da je njihova uloga u tim područjima značajna ili nisu dovoljno podržani da bi mogli aktivno sudjelovati u tim aktivnostima. Kao što su sami ispitanici komentirali u otvorenim pitanjima, ovo može ukazivati na institucionalne barijere, nedostatak resursa ili podrške, percepciju da takve aktivnosti izlaze izvan njihovog tradicionalnog profesionalnog okvira ili jednostavno zbog toga što im ove aktivnosti nisu dostupne. Ovi nalazi su u skladu s istraživanjem BASW-a (2024), koje pokazuje da manje od trećine ispitanika primjenjuje zelene inicijative u svojoj profesionalnoj praksi, dok gotovo dvije trećine sudjeluje u zelenim inicijativama na osobnom nivou. Zanimljivo je i smanjenje učestalosti između tvrdnji „*Nastojim se informirati o lokalnim ekološkim potrebama*“ (3,1) i „*Nastojim informirati ostale o lokalnim ekološkim potrebama*“ (2,7). Ovo smanjenje sugerira da socijalni radnici možda više preferiraju informirati sebe nego druge, što može ukazivati na percepciju da informiranje drugih izlazi izvan njihovih primarnih odgovornosti ili da se suočavaju s izazovima u komunikaciji tih informacija unutar organizacije ili zajednice. Rezultati iz otvorenih pitanja sugeriraju da socijalni radnici koji se bave ekološkim pitanjima to najčešće čine samoinicijativno, a ne zbog formalnih obveza unutar svog radnog mjesta. To se poklapa s tvrdnjom „*Podižem svijest o ekološkoj pravdi i održivosti unutar zajednice*“ gdje većina ispitanika (30,2%) odgovara s „ponekad“ (2), što sugerira da je to aktivnost koja se radi povremeno i na temelju osobne motivacije, a ne zbog službenih obveza. Na pitanje „*Jeste li naišli na poteškoće koje su ograničile Vaše djelovanje pri integraciji principa zelenog socijalnog rada u vaš rad s korisnicima?*“, 34,3% ispitanika odgovorilo je sa „*Da*“, što ukazuje na prisutnost prepreka koje otežavaju integraciju zelenog socijalnog rada. Samo 1,8% ispitanika je dio interdisciplinarnog tima za rješavanje ekoloških izazova, što dodatno naglašava nedostatak strukturalne podrške za zeleni socijalni rad. Većina ispitanika (78,7%) navela je da ne slijedi specifične politike ili smjernice na lokalnoj razini kada se bavi ekološkim pitanjima, što ukazuje na potencijalni manjak institucionalnog okvira ili uputa koje bi podržale ove aktivnosti. Na pitanje „*Jeste li do sada sudjelovali u projektima zaštite okoliša na razini zajednice?*“ 65,1% ispitanika odgovorilo je sa „*Ne*“, što sugerira da većina socijalnih radnika nije aktivno uključena u ekološke inicijative na lokalnoj razini. Općenito, rezultati ukazuju na nizak stupanj integracije zelenog socijalnog rada u svakodnevnu praksu socijalnih radnika

(2,4), posebno kada se radi o aktivnostima koje zahtijevaju suradnju ili promjene na institucionalnoj razini. Najveći naglasak je na samoinicijativnim aktivnostima koje se mogu provoditi individualno i bez većih resursa. Ovi nalazi ukazuju na potrebu za jačanjem institucionalne podrške, edukacije i resursa kako bi se zeleni socijalni rad mogao bolje integrirati u praksu. Također, potrebna je veća motivacija i podrška za sudjelovanje u kolektivnim akcijama i suradnji s drugim akterima.

Većina ispitanika, njih 91,7%, vjeruje da postoji potreba za razvojem zelenog socijalnog rada, što ukazuje na široku podršku ovom konceptu. Dodatno, 82,8% ispitanika izrazilo je spremnost da osobno doprinese razvoju zelenog socijalnog rada, što pokazuje visok stupanj angažmana među sudionicima. Ovi rezultati opovrgavaju hipotezu da socijalni radnici ne vide potrebu za budućim razvojem zelenog socijalnog rada. Ovo je u skladu s istraživanjem koje je provela BASW (2024), koje je pokazalo su da više od 80% socijalnih radnika vjeruje kako je njihova odgovornost razumjeti utjecaj klimatskih promjena i ekološke degradacije na ljude kojima pružaju usluge.

Ispitanici koji su prepoznali potrebu za razvojem zelenog socijalnog rada imali su prosječno viši stupanj ekološke osviještenosti (3,8) u usporedbi s onima koji nisu vidjeli potrebu (2,9). To ukazuje na to da su ekološki osviješteniji ispitanici skloniji prepoznati važnost zelenog socijalnog rada. Ispitanici koji su voljni osobno doprinijeti zelenom socijalnom radu također su ekološki osviješteniji (prosjek 3,8) u usporedbi s onima koji nisu (3,1). Ovaj trend naglašava važnost ekološke osviještenosti u motivaciji za aktivno sudjelovanje.

Najveći udio ispitanika koji vidi potrebu za razvojem zelenog socijalnog rada je među onima s visokom informiranošću o klimatskim rizicima (76,8%), dok oni s niskom informiranošću čine vrlo mali dio. Ova distribucija pokazuje da informiranost o klimatskim rizicima snažno korelira s prepoznavanjem potrebe za zelenim socijalnim radom. Spremnost na osobni doprinos je također veća među visoko informiranim ispitanicima (77,1%), što dodatno potvrđuje povezanost informiranosti s proaktivnim stavom prema zelenom socijalnom radu.

Ispitanici koji su prepoznali potrebu za razvojem zelenog socijalnog rada također su u prosjeku bili bolje upoznati s konceptom (3,9) od onih koji nisu prepoznali potrebu (2,9) što ukazuje na to da bolje razumijevanje koncepta potiče prepoznavanje njegove važnosti. Ispitanici koji su voljni doprinijeti osobno zelenom socijalnom radu bolje su upoznati s konceptom (4,0) u usporedbi s onima koji nisu voljni (3,2), što opet sugerira da bolje razumijevanje koncepta potiče veću spremnost na djelovanje.

Ispitanici koji su vidjeli potrebu za razvojem zelenog socijalnog rada pokazali su prosječnu integraciju u svakodnevnu praksu na nižim stupnjevima (2,5), što može značiti da, iako prepoznaju potrebu, još uvijek nisu u potpunosti integrirali ovaj pristup u svoj svakodnevni rad. No, oni koji su odgovorili „Da“ imaju višu prosječnu integraciju u praksi (2,5) u odnosu na one koji su odgovorili „Ne“ (1,4). Spremnost na osobni doprinos je veća među ispitanicima koji su već počeli integrirati zeleni socijalni rad u svoju praksu (prosjeck 2,5), dok je među onima koji nisu spremni doprinijeti, prosječna integracija niža (1,6). To može sugerirati da je stvarna integracija u praksu ključna za motivaciju daljnjeg osobnog angažmana.

Rezultati ukazuju na značajnu povezanost između ekološke osviještenosti, informiranosti o klimatskim rizicima i upoznatosti s konceptom zelenog socijalnog rada s prepoznavanjem potrebe za njegovim razvojem te spremnošću na osobni doprinos. Ispitanici koji su više osviješteni i informirani, te oni koji su već počeli integrirati zeleni socijalni rad u svoju praksu, skloniji su prepoznati važnost ovog pristupa i osobno se angažirati u njegovom daljnjem razvoju.

Postoji umjerena pozitivna korelacija od 0,50 između integracije zelenog socijalnog rada u svakodnevnu praksu i ekološke osjetljivosti, što znači da su ekološki osviješteniji ljudi skloniji primjeni zelenog socijalnog rada. S druge strane, korelacija od 0,23 između integracije zelenog socijalnog rada u svakodnevnu praksu i informiranosti o klimatskim pitanjima ukazuje na blagu povezanost, sugerirajući da informiranost o klimatskim pitanjima nije ključni faktor u samoj primjeni zelenog socijalnog rada. Umjerena pozitivna korelacija od 0,48 između integracije zelenog socijalnog rada u svakodnevnu praksu i upoznatosti s konceptom „zelenog socijalnog rada“ ukazuje da veća upoznatost s ovim

konceptom dovodi do češće primjene tih principa. Korelacija od 0,47 između ekološke osjetljivosti i informiranosti o klimatskim pitanjima sugerira umjerenu povezanost, dok korelacija od 0,39 između ekološke osjetljivosti i upoznatosti s konceptom „zelenog socijalnog rada“ ukazuje na nisku do umjerenu povezanost, što znači da su ispitanici koji su upoznati sa konceptom zelenog socijalnog rada i informirani o klimatskim pitanjima ujedno i ekološki osjetljiviji. Umjerena pozitivna korelacija od 0,43 između informiranosti o klimatskim pitanjima i upoznatosti s konceptom „zelenog socijalnog rada“ ukazuje na to da postoji određena povezanost između informiranosti o klimatskim pitanjima i upoznatosti s konceptom zelenog socijalnog rada. Ljudi koji su više informirani o klimatskim pitanjima imaju tendenciju biti i više upoznati s konceptom zelenog socijalnog rada. Ove korelacije pokazuju da postoji međusobna povezanost između ekološke osjetljivosti, informiranosti o klimatskim pitanjima, upoznatosti s konceptom zelenog socijalnog rada i njegove integracije u svakodnevnu praksu. Najjače veze su između ekološke osjetljivosti i integracije zelenog socijalnog rada, kao i između upoznatosti s konceptom zelenog socijalnog rada i njegove primjene. Međutim, slabija povezanost između informiranosti o klimatskim pitanjima i primjene zelenog socijalnog rada sugerira da informiranost o klimatskim problemima sama po sebi nije dovoljna za poticanje primjene zelenog socijalnog rada, već je potrebna i dublja svijest i razumijevanje ekoloških pitanja. Ovi rezultati ukazuju na potrebu za dodatnom edukacijom i podizanjem svijesti o važnosti ekološke osjetljivosti i konkretnim načinima integracije zelenih principa u socijalni rad.

Sociodemografski podaci pokazuju da civilni sektor ima najveću ekološku svijest s prosječnom ocjenom 4,1. U ovom sektoru, 83,3% zaposlenika pokazuje visoku razinu informiranosti, bez niske informiranosti. Većina ispitanika (95,8%) podržava razvoj zelenog socijalnog rada i spremna je osobno doprinijeti. Prosječan stupanj upoznatosti sa „zelenim socijalnim radom“ je 4,1, dok je integracija u praksu prosječno 2,9, s najčešćim stupnjem 3 (37,5%). Privatni sektor ima nešto nižu ekološku svijest (3,8). Visoku informiranost pokazuje 66,7% ispitanika, dok 11,1% iskazuje nisku razinu informiranosti. Podrška za razvoj zelenog socijalnog rada je 88,9%, uz isti postotak spremnih na osobni

doprinos. Prosječan stupanj upoznatosti je 4, a integracija u praksu iznosi 2,8. Državni sektor ima najnižu ekološku svijest s prosjekom 3,6. Visoku informiranost pokazuje 65,2% ispitanika, dok samo 2,2% pokazuje nisku informiranost. Većina ispitanika (91,2%) podržava razvoj zelenog socijalnog rada, dok 80,1% izražava spremnost za osobni doprinos, što je najniži postotak među sva tri sektora. Prosječan stupanj upoznatosti je 3,8, a integracija u praksu je najniža među sektorima, s prosjekom 2,3. Općenito, civilni sektor pokazuje najbolje rezultate u pogledu ekološke svijesti i spremnosti za integraciju zelenih praksi, dok privatni i državni sektor zaostaju, što sugerira manji fokus na ekološke inicijative i edukaciju u tim sektorima. Ovi nalazi su u skladu s istraživanjima Bennett i Cummings (2018), koji su pokazali da civilni sektor često preuzima vodeću ulogu u promociji ekoloških inicijativa zbog svoje usmjerenosti na socijalnu pravdu i okoliš. Isto tako, istraživanje Anderson i Fornell (2020) ukazuje da privatni sektor, iako pokazuje određeni stupanj ekološke svijesti, sporo integrira zelene prakse zbog fokusiranja na kratkoročne ciljeve i profitabilnost. Na kraju, istraživanje Carter i Shapiro (2019) ukazuje na prepreke s kojima se suočava javni sektor, poput birokratskih prepreka, ograničenih budžeta i sporije prilagodbe novim praksama.

Ispitanici s preddiplomskim i diplomskim studijima imaju prosječnu ekološku svijest od 3,7. Visoku informiranost pokazuje 74,7% njih, dok 2,6% pokazuje nisku. Oko 90,7% podržava razvoj zelenog socijalnog rada, a 86,7% je spremno osobno doprinijeti. Prosječna razina upoznatosti s konceptom je 3,9, a integracija u praksu prosječno iznosi 2,3, s 2% ispitanika koji imaju najvišu razinu integracije (5). Ispitanici s poslijediplomskim specijalističkim i doktorskim studijima imaju nešto višu ekološku svijest (prosjek 3,9). Visoku informiranost pokazuje 66,7%, dok nitko ne pokazuje nisku. Podršku za razvoj zelenog socijalnog rada daje 93,3% njih, s istim postotkom spremnim na osobni doprinos. Prosječan stupanj upoznatosti je 3,9, a integracija u praksu ostaje 2,3. Iako ispitanici s višim obrazovanjem imaju nešto višu ekološku svijest, razina informiranosti nije značajno bolja nego kod onih s nižim obrazovanjem, što sugerira potrebu za kontinuiranim obrazovanjem i većim fokusom na zeleni socijalni rad u

kurikulumu. Kako bi socijalni radnici sveobuhvatno razumjeli ekološku pravdu, važno je uključiti ekološka pitanja u svoje temeljne vrijednosti (Alston, 2013).

Socijalni radnici u manjim gradovima imaju prosječnu ekološku svijest od 3,7. Visoku informiranost pokazuje 77,8%, dok 1,2% ima nisku informiranost. Podršku razvoju zelenog socijalnog rada i spremnost na osobni doprinos izražava 77,8%. Prosječna upoznatost s konceptom je 3,8, a integracija u praksu 2,3. Socijalni radnici u većim gradovima također imaju prosječnu ekološku svijest od 3,7. Visoku informiranost pokazuje 71,1%, dok 3,9% ima nisku informiranost. Podršku za razvoj zelenog socijalnog rada daje 92,1%, a 85,5% je spremno osobno doprinijeti. Prosječna upoznatost je 3,9, a integracija 2,4, što je najviša među svim mjestima rada. U selima, socijalni radnici imaju prosječnu ekološku svijest od 3,7. Visoku informiranost pokazuje 60%, dok nitko ne pokazuje nisku informiranost. Svi ispitanici (100%) podržavaju razvoj zelenog socijalnog rada i spremni su osobno doprinijeti. Prosječna upoznatost je 3,9, a integracija 2,4. Iako socijalni radnici u selima pokazuju potpunu podršku za razvoj zelenog socijalnog rada, oni u većim gradovima imaju višu razinu integracije u praksu. Ovo sugerira da manja mjesta možda nedostaju resursi za veću integraciju, dok veći gradovi bolje implementiraju ekološke inicijative.

Najmlađi ispitanici (20-25 godina) pokazuju najvišu ekološku osjetljivost (4) i najvišu razinu upoznatosti s konceptom zelenog socijalnog rada (4,7). Ovi rezultati odražavaju trendove u istraživanjima koja ukazuju na to da mlađe generacije, zbog intenzivnijeg obrazovanja i pristupa informacijama putem medija, često imaju višu razinu ekološke svijesti i angažmana (Hart i Feldman, 2016). Ova skupina je također 100% spremna na osobni doprinos i prepoznaje potrebu za razvojem zelenog socijalnog rada, iako prosječna razina integracije u praksu iznosi 2,7, što sugerira da postoji prostor za daljnje poboljšanje u primjeni tih principa u praksi. Nasuprot tome, stariji ispitanici (60+ godina) pokazuju najnižu ekološku osjetljivost (3,6) i informiranost o klimatskim pitanjima, s 8,3% niske informiranosti. Iako 91,7% njih prepoznaje potrebu za razvojem zelenog socijalnog rada, samo 66,7% je spremno osobno doprinijeti, što pokazuje značajan pad u usporedbi s mlađim generacijama. Ovo je u skladu s nalazima istraživanja koja sugeriraju da starije

generacije mogu prepoznati važnost ekoloških pitanja, ali su manje sklone aktivnom angažmanu zbog različitih socio-kulturnih faktora i manjka angažmana u profesionalnom životu (Zelezny, 1999; Norton i Leiserowitz, 2020). Ispitanici s radnim stažem od 26 do 30 godina pokazuju najvišu ekološku svijest (4,1) i potpuni angažman u podršci zelenom socijalnom radu, što se može povezati s intenzivnijim obrazovanjem i profesionalnim iskustvom koje su stekli u tom razdoblju. Ovo je u skladu s istraživanjima koja pokazuju da profesionalci u srednjem razdoblju karijere često razvijaju jaču povezanost s ekološkim praksama zbog njihovog povećanog iskustva i obrazovanja (Hoffman i Bazerman, 2007). S druge strane, ispitanici s radnim stažem od 31+ godina pokazuju nižu podršku za razvoj zelenog socijalnog rada (85%) i manju spremnost na osobni doprinos (65%). Ova smanjena spremnost može se povezati s duljim profesionalnim iskustvom koje može utjecati na otpor prema promjenama i novim praksama, kao što sugeriraju istraživanja o profesionalnom otporu prema inovacijama i promjenama u radnom okruženju (Kotter, 1996). Općenito, rezultati sugeriraju da mlađe generacije, zbog obrazovanja i medijskog utjecaja, pokazuju veću ekološku osjetljivost i bolju informiranost, dok starije generacije, iako prepoznaju važnost teme, imaju manju spremnost na aktivni angažman. Ovo nalaz je usklađen s postojećim istraživanjima koja ističu potrebu za kontinuiranim obrazovanjem i podrškom za integraciju ekoloških praksi u profesionalnim okruženjima kako bi se poboljšala ukupna ekološka osjetljivost i angažman među svim generacijama (Dunlap i Jones, 2002; Stern, 2000).

Kroz otvorena pitanja ispitanici su pokazali širok spektar stavova i praksi vezanih uz zeleni socijalni rad. Na pitanje „*Ukoliko na drugačiji način uključujete zeleni socijalni rad u svoju svakodnevnu praksu, molim vas navedite primjer*“, neki ispitanici su istaknuli proaktivne pristupe u integraciji zelenih praksi u svoj rad. poput primjera rada na integraciji ranjivih skupina kroz aktivnosti koje uključuju gospodarenje tekstilnim otpadom i korištenje ekološki prihvatljivih materijala. Također, spominje se angažman u podizanju ekološke i društvene svijesti putem predavanja i radionica. Nekoliko ispitanika naglašava rad na motivaciji korisnika da se uključe u aktivnosti poput recikliranja, sadnje povrća i uređenja okoliša u ruralnim sredinama. Jedan ispitanik

navodi kako je postao vegetarijanac kao osobni doprinos očuvanju okoliša, dok drugi spominju svoje sudjelovanje u raznim ekološkim akcijama u slobodno vrijeme. S druge strane, neki izražavaju skepticizam ili ukazuju na praktične prepreke koje ih sprječavaju da se u većoj mjeri uključe u ovu vrstu rada. Nekoliko ispitanika ističe izazove u smanjenju upotrebe papira u svakodnevnom radu, što doživljavaju kao prepreku za učinkovitu primjenu zelenog socijalnog rada. Dodatno, značajan broj ispitanika nije upoznat s konceptom zelenog socijalnog rada. Nekoliko njih priznaje kako nisu upoznati s tim pojmom te ističu da im trenutni radni uvjeti, posebice vezani uz veliku količinu papirologije, onemogućavaju primjenu zelenih praksi, što ukazuje na potrebu za dodatnom edukacijom i resursima u ovom području.

Kao primjer prepreke sa kojima su se kao socijalni radnici suočili pri uvođenju/implementaciji zelenog socijalnog rada u svakodnevnu praksu većina odgovora naglašava prekomjernu birokratizaciju sustava socijalne skrbi, što uključuje potrebu za fizičkim dokumentiranjem svake aktivnosti. Primjeri ovih prepreka su obaveza papirnatog pohranjivanja dokumentacije, višestruko ispisivanje dokumenata, i generalno zahtjev za fizičkom dokumentacijom unatoč postojanju digitalnih opcija. Ispitanici često navode nedovoljnu osviještenost o ekološkim pitanjima, kako među socijalnim radnicima, tako i među korisnicima i donositeljima politika. Neki ispitanici izjavljuju da nisu upoznati s konceptom zelenog socijalnog rada odnosno da preko ove ankete prvi put čuju za koncept ili sumnjaju u njegovu primjenjivost zbog trenutnog stanja sustava socijalne skrbi. Odgovori ukazuju na to da postojeći socijalni sustav nije prilagođen za integraciju ekoloških praksi. Ovdje se spominju financijski nedostaci, nedostatak infrastrukture (poput kanti za razvrstavanje otpada), i općenito neorganiziranost na svim razinama sustava. Ovo je u skladu sa istraživanjem koje je provela BASW (2024) gdje manje od trećine ispitanika vjeruje da njihovi poslodavci potiču ekološki održive načine rada. Neki sudionici smatraju da trenutni prioriteti u socijalnom radu onemogućuju fokus na ekološka pitanja. Otpor prema promjenama prisutan je kod samih korisnika, ali i kod profesionalaca u socijalnom radu. Nekoliko odgovora pokazuje skepticizam prema mogućnosti primjene zelenog socijalnog rada u

trenutnom sustavu, pri čemu neki sugeriraju da je koncept zelenog socijalnog rada percipiran kao „previše napredan“ za prostore Republike Hrvatske, s obzirom na osnovne korake koje bi prvo trebalo riješiti zbog neorganiziranosti sustava. Neki socijalni radnici ističu specifične prepreke vezane za rad s marginaliziranim skupinama, poput problema zbrinjavanja otpada u romskim naseljima, te nemogućnosti legalnog odlaganja otpada zbog neriješenih pravnih pitanja ili siromaštva korisnika. Sve ove prepreke ukazuju na kompleksnost uvođenja ekoloških praksi u socijalni rad, gdje su potrebne ne samo promjene u sustavu i infrastrukturi, već i značajno povećanje svijesti, edukacije i resursa kako bi se zeleni socijalni rad uspješno implementirao u svakodnevnu praksu. Svi ovi primjeri potvrđuju hipotezu da u Hrvatskoj postoje prepreke za razvoj zelenog socijalnog rada.

Na pitanje „*Kako zeleni socijalni rad može pridonijeti marginaliziranim članovima zajednice?*“ mnogi odgovori naglašavaju važnost edukacije marginaliziranih skupina o ekološkim temama. Smatra se da zeleni socijalni rad može pomoći u podizanju svijesti o klimatskim promjenama, ekološkim katastrofama i održivom korištenju resursa. Edukacija može utjecati na njihovo buduće ponašanje, kao što je odabir mjesta za život ili korištenje prirodnih resursa. Nekoliko odgovora sugerira da bi se korisnici mogli zaposliti na projektima vezanim uz zeleni socijalni rad, što bi im pomoglo u ekonomskoj integraciji. Ovo uključuje smanjenje siromaštva kroz sudjelovanje u ekološkim aktivnostima i boljom raspodjelom uštedjenih resursa. Sudionici istraživanja prepoznaju potencijal zelenog socijalnog rada u poboljšanju kvalitete života marginaliziranih skupina. To uključuje smanjenje energetske siromaštva, poboljšanje uvjeta stanovanja, te stvaranje urednijeg i zdravijeg okoliša, što bi moglo dovesti do manjih troškova u zdravstvu. Predlaže se da zeleni socijalni rad može uključivati savjetovanje o ekološkim opasnostima i posljedicama, čime bi se potaknula promjena u ponašanju zajednica. Neki odgovori ističu važnost integracije marginaliziranih skupina u društvo kroz aktivno sudjelovanje u zelenim akcijama. Ova inkluzija može pomoći u smanjenju rizika socijalne isključenosti i poboljšanju njihove ukupne dobrobiti. Sudionici također prepoznaju važnost očuvanja resursa i njihovu pravednu

raspodjelu unutar zajednica. Kroz zeleni socijalni rad, resursi se mogu usmjeriti prema onima kojima su najpotrebniji, čime bi se poboljšali životni uvjeti marginaliziranih skupina. Nekoliko odgovora pokazuje skepticizam ili nedostatak znanja o konceptu zelenog socijalnog rada. Ovi sudionici nisu sigurni na koji način zeleni socijalni rad može pomoći ili vjeruju da u trenutnim uvjetima nije primjenjiv u Hrvatskoj. Odgovori ukazuju na to da zeleni socijalni rad može imati širok spektar potencijalnih učinaka na marginalizirane skupine, od ekonomske integracije i poboljšanja životnih uvjeta do podizanja ekološke svijesti i integracije u društvo - što ujedno potvrđuje hipotezu da zeleni socijalni rad doprinosi značajnoj dobrobiti korisnika i zajednice. Istovremeno, postoji određena razina nesigurnosti i nedostatka informacija o tome kako točno ovaj koncept može biti primijenjen, posebno u kontekstu Hrvatske.

Na pitanje: *„Biste li mogli podijeliti jedan slučaj u kojem ste uspješno integrirali ekološka razmatranja u plan skrbi za svog korisnika ili u svom radu?“* više odgovora (npr. "Ne", "Nemam primjer", "Ne znam", "Nažalost, ne.") pokazuje da značajan broj ispitanika nije imao iskustvo u kojem su ekološka razmatranja integrirana u njihov rad ili plan skrbi. Ovi odgovori mogu ukazivati na to, kao što su i sami spomenuli u prethodnim otvorenim pitanjima da ekološka pitanja nisu uvijek visoko na listi prioriteta u socijalnom radu ili da se možda ne prepoznaju kao dio svakodnevnih aktivnosti zbog navedenih prepreka. Nekoliko odgovora ukazuje na svijest o potrebi za održivim praksama, kao što je edukacija korisnika o razvrstavanju otpada. To pokazuje da su neki ispitanici aktivno radili na podizanju ekološke svijesti među korisnicima. Neki odgovori opisuju konkretne mjere poduzete kako bi se integrirala ekološka razmatranja, poput organiziranja legalnog odvoza otpada, prijave ilegalnog odlaganja smeća, besplatan servis za bicikle ili suradnje s organizacijama poput Crvenog križa i Humana Nove. Također Socijalna zadruga Humana Nova zapošljava marginalizirane skupine i fokusira se na zbrinjavanje i preradu tekstilnog otpada. Ove aktivnosti ne samo da pružaju radnu integraciju za ranjive skupine, već i aktivno doprinosi rješavanju ekoloških izazova kroz održivo upravljanje tekstilnim otpadom i smanjenje utjecaja na okoliš. Jedan od odgovora posebno ističe probleme vezane uz nestašicu vode u ruralnim

područjima i kako je to izazvalo sukobe među susjedima. Intervencija socijalnog radnika u ovom slučaju pokazuje kako ekološki izazovi mogu biti izvor socijalnih konflikata, ali i kako rješenja mogu zahtijevati osjetljivost i kreativnost. Postoji primjer gdje je korisnik preselio iz velike kuće u manji stan, što je smanjilo troškove i poboljšalo kvalitetu života te smanjilo potrošnju resursa. Neki odgovori govore o suradnji s lokalnom zajednicom u uređenju okoliša korisnika, što pokazuje važnost zajedničkog rada na ekološkim projektima koji ne samo da poboljšavaju životne uvjete korisnika, već i doprinose širem društvenom dobru. Ovi odgovori ilustriraju širok spektar pristupa i iskustava među socijalnim radnicima kada je riječ o integraciji ekoloških razmatranja u njihov rad te zajedno s primjerima ostalih otvorenih pitanja, opovrgavaju hipotezu da ne postoje konkretni primjeri primjene zelenog socijalnog rada u praksi socijalnih radnika. Dok neki nisu imali prilike ili nisu svjesno uključivali ekološke aspekte, drugi su poduzeli konkretne korake kako bi unaprijedili održivost i ekološku svijest u zajednici.

Na pitanje „*Biste li mogli opisati jedan primjer uspješne suradnje s drugim stručnjacima u rješavanju pitanja ekološke pravde?*“ nekoliko odgovora pokazuje primjere uspješne suradnje s raznim organizacijama i institucijama. Neki ispitanici ističu suradnju s komunalnim poduzećima, ustanovama za zaštitu prirode, ili unutar političkih platformi na konkretnim projektima poput instaliranja stanica za provjeru čistoće zraka. Također se spominje sudjelovanje u EU inicijativama kroz mreže poput RREUSE, što pokazuje angažman na međunarodnoj razini. Ovi primjeri ukazuju na prisutnost uspješne kolaboracije, koja uključuje različite aktere i doprinosi unapređenju ekološke pravde. Druga skupina odgovora pokazuje nezadovoljstvo zbog nedostatka suradnje s ključnim stručnjacima ili institucijama. Neki ispitanici navode da suradnja s relevantnim stručnjacima ne postoji ili je značajno otežana. Također se spominje osjećaj isključenosti iz procesa donošenja odluka, posebno u kontekstu socijalne skrbi i socijalne politike, što dodatno ukazuje na prepreke u ostvarivanju međusektorske suradnje. Iskustva suradnje u području ekološke pravde variraju od pozitivnih primjera i aktivne uključenosti do poteškoća i osjećaja isključenosti. To ukazuje na potrebu za

jačanjem međusektorske suradnje, bolju integraciju različitih stručnjaka u procese donošenja odluka te povećanje svijesti o važnosti ekološke pravde u različitim društvenim sektorima.

Na pitanje: „*Biste li mogli ukratko opisati jedan primjer kako zagovarate promjene politika vezanih za ekološku pravdu unutar vaše organizacije ili zajednice?*“ značajan broj odgovora pokazuje nedostatak inicijative ili angažmana u zagovaranju promjena. Nekoliko ispitanika izričito navodi da nemaju takvih primjera ili da ne sudjeluju u zagovaranju politika ("Ne", "Nemam takvih primjera"). Ovi odgovori ukazuju na mogući osjećaj nemoći, nedostatak resursa ili smanjenu motivaciju unutar organizacije. Neki ispitanici spominju osobne inicijative kao što su primjer razvrstavanja otpada, smanjenje korištenja papira ili poticanje drugih na ekološki prihvatljivo ponašanje. Ti odgovori pokazuju svjesnost o važnosti ekoloških pitanja i volju za promjenom, ali su te inicijative često individualne i ograničene u svom dosegu. Nekoliko odgovora ukazuje na administrativne i organizacijske prepreke koje otežavaju implementaciju ekoloških politika. Spominju se problemi poput prekomjerne birokracije, nedostatka osnovnih sredstava te nepotrebnog arhiviranja papirnatih dokumenata unatoč postojanju elektroničkih medija. Ovi odgovori sugeriraju da je potrebna sustavna promjena kako bi se stvorilo okruženje koje potiče ekološki odgovorno ponašanje. Postoji i nekoliko odgovora koji ukazuju na pokušaje sustavnog pristupa rješavanju ekoloških pitanja. Primjeri uključuju inicijative na županijskoj razini za kontinuirano praćenje i provođenje mjera za zaštitu okoliša, provođenje radionica na temu ekologije i klimatskih promjena, te projekte vezane za uređenje održivih prostora. U nekim odgovorima primjećuje se kritičan ton ili sarkazam, što može ukazivati na frustraciju zbog trenutnog stanja. Na primjer, jedan odgovor ironično komentira nedostatak WC papira u područnom uredu kao „ekološku“ mjeru. Odgovori pokazuju mješavinu individualnih napora s jedne strane i frustracija s druge strane zbog strukturalnih ograničenja u zagovaranju ekološke pravde. Iako postoje primjeri osobnog zalaganja, očigledno je da nedostaje koordinirani pristup i podrška unutar organizacije. Sustavni problemi kao što su prekomjerna birokracija, nedostatak resursa i neadekvatne

infrastrukture dodatno otežavaju učinkovitu implementaciju ekoloških politika. Potrebne su značajne promjene na organizacijskoj razini kako bi se stvorili uvjeti za aktivnije i uspješnije zagovaranje ekoloških pravila.

Generalno rezultati otvorenih pitanja pokazuju da se socijalni radnici u Hrvatskoj suočavaju s različitim izazovima i preprekama u integraciji zelenog socijalnog rada u svoju praksu. Iako postoji značajan interes i inicijative za primjenu ekoloških praksi, mnogi socijalni radnici izražavaju skepticizam i suočavaju se s praktičnim poteškoćama, uključujući prekomjernu birokratizaciju, nedostatak resursa i nedovoljnu edukaciju o zelenom socijalnom radu. Značajan broj ispitanika nije upoznat s konceptom zelenog socijalnog rada ili smatra da trenutni uvjeti u socijalnom sustavu onemogućuju njegovu primjenu. Ipak, postoje pozitivni primjeri uspješne integracije zelenih praksi koji ukazuju na potencijal za daljnji razvoj u ovom području. Postoji jasna potreba za većom informiranošću, edukacijom i sustavnim promjenama kako bi se omogućila učinkovita primjena zelenog socijalnog rada. Poboljšanje infrastrukture, smanjenje birokracije i jačanje međusektorske suradnje ključni su za uspješno uključivanje ekoloških praksi u socijalni rad i unapređenje ekološke pravde unutar zajednica.

8. Ograničenja istraživanja

Za prikupljanje uzorka upotrijebljen je prigodni uzorak neprobabilističkog tipa. Prigodni uzorak neprobabilističkog tipa može ograničiti sposobnost generalizacije rezultata na širu populaciju. Prema Creswellu (2014), uzorci prikupljeni putem prigodnog uzorkovanja često nisu reprezentativni za cijelu populaciju zbog njihove selektivne prirode. U ovom slučaju, iako su svi sudionici zaposleni u Republici Hrvatskoj, mogu postojati specifične karakteristike unutar ove grupe koje ne odražavaju širu populaciju socijalnih radnika u zemlji. Prigodno uzorkovanje može uvesti pristranost u rezultate istraživanja. Kako navodi Patton (2015), odabir sudionika na temelju njihove dostupnosti može dovesti do sustavnih odstupanja u mišljenjima i

iskustvima koja nisu predstavljena u cijeloj populaciji. Na primjer, socijalni radnici koji su voljni sudjelovati u istraživanju možda se razlikuju u stavovima i iskustvima od onih koji nisu sudjelovali. Budući da prigodni uzorak nije slučajan, istraživači imaju ograničenu kontrolu nad varijablama koje bi mogle utjecati na rezultate. Prema Teddlie i Tashakkori (2009), ovo može rezultirati u nepreciznim ili pristranim rezultatima, jer ne možemo biti sigurni da su sve relevantne varijable ravnotežno raspoređene među sudionicima. Prigodni uzorci mogu utjecati na unutarnju valjanost istraživanja, tj. sposobnost istraživanja da precizno izmjeri ono što namjerava izmjeriti. S obzirom na to da uzorak nije slučajno odabran, postoji rizik da određene skupine unutar socijalnih radnika budu prenaplašene ili zanemarene, što može iskriviti rezultate (Babbie, 2015). Korištenje web anketa može rezultirati niskim stopama odgovora, što je poznat problem u istraživanjima putem interneta. Prema Couperu (2008), online ankete često pate od problema s niskim odgovorom, što može utjecati na reprezentativnost uzorka. Iako je anketa poslana velikom broju potencijalnih sudionika, postoji mogućnost da samo određeni tipovi socijalnih radnika odgovore, što može stvoriti pristranost u rezultatima. Sudionici koji nemaju adekvatan pristup internetu ili nisu dovoljno digitalno pismeni mogu biti isključeni iz istraživanja. Kao što navodi Wright (2005), digitalna pismenost i pristup tehnologiji mogu utjecati na to tko će sudjelovati u web anketama, što može rezultirati u netočnoj reprezentaciji populacije socijalnih radnika. Slanje anketa putem e-maila može rezultirati u selektivnom odgovaranju, budući da neki socijalni radnici možda ne provjeravaju redovito svoje službene e-mail adrese ili mogu ignorirati e-mailove koji nisu izravno povezani s njihovim radom (Dillman i sur., 2014). Također, e-mailovi mogu završiti u neželjenoj pošti ili biti promašeni, što može dodatno smanjiti stopu odgovora. Iako je anonimnost naglašena, može postojati zabrinutost među sudionicima o privatnosti podataka kada se anketa provodi putem web platforme. Istraživanja sugeriraju da i dalje postoji nedostatak povjerenja u online ankete zbog mogućih briga oko zaštite podataka i privatnosti (Sheehan, 2001). Različiti uvjeti u kojima sudionici ispunjavaju anketu (npr. kućni uvjeti, vrijeme ispunjavanja) mogu utjecati na kvalitetu podataka. Kao što ističe van der Heijden (2003), nedosljednosti u načinu popunjavanja online anketa mogu uzrokovati varijacije u rezultatima. Iako je

anketa poslana svim relevantnim ustanovama i organizacijama, postoji mogućnost da određene skupine socijalnih radnika budu nerazmjerno zastupljene. Prema Grovesu i sur. (2009), i dalje je moguće da specifične skupine budu prekomjerno ili nedovoljno zastupljene zbog različitih faktora poput dostupnosti i volje za sudjelovanjem.

9. Praktične implikacije i prijedlozi za buduća istraživanja

Rezultati ovog istraživanja naglašavaju potrebu za integracijom zelenog socijalnog rada u svakodnevnu praksu socijalnih radnika u Hrvatskoj. Istraživanje je pokazalo da postoji interes za zeleni socijalni rad među profesionalcima, ali i značajne prepreke poput nedostatka resursa, prekomjerne birokratizacije i nedovoljne edukacije. U praksi socijalnog rada, ovi rezultati ukazuju na nužnost sistematskog pristupa koji bi uključivao povećanje informiranosti i edukacije o zelenom socijalnom radu, kao i unapređenje institucionalne podrške za njegovo provođenje. Ključna preporuka je fokusiranje na obrazovanje i obuku u području zelenog socijalnog rada. Mnogi socijalni radnici iskazali su potrebu za dubljim razumijevanjem ekoloških praksi, što sugerira da postojeći obrazovni programi možda nisu dovoljno usmjereni na ovu temu. Kako bi se povećala stručnost u ovom području, potrebno je razviti specijalizirane kurikulume koji će uključivati zeleni socijalni rad u studijske programe i kontinuiranu profesionalnu edukaciju. Također, organizacija redovitih radionica i seminara može pružiti socijalnim radnicima potrebne vještine i znanje za primjenu zelenih praksi u svakodnevnom radu. Ove edukativne aktivnosti ne samo da će povećati razumijevanje, već i potaknuti veći angažman u ekološkim inicijativama. Važno je također razviti infrastrukturu koja omogućava implementaciju ekoloških praksi unutar socijalnih službi i jačati međusektorsku suradnju s ciljem unapređenja ekološke pravde i zaštite najranjivijih skupina. Poticanje suradnje između socijalnih radnika, ekoloških organizacija i lokalnih vlasti može značajno poboljšati učinkovitost zelenog socijalnog rada. Također, sudjelovanje u nacionalnim i međunarodnim mrežama koje se bave ekološkom pravdom i održivim praksama može proširiti utjecaj socijalnog rada i omogućiti bolje korištenje dostupnih resursa.

Buduća istraživanja trebala bi se usmjeriti na nekoliko ključnih područja:

1. **Integracija zelenog socijalnog rada u obrazovne programe:** Evaluirati postojeće kurikulume na fakultetima i predložiti poboljšanja kako bi se osigurala sveobuhvatna edukacija o zelenom socijalnom radu.
2. **Utjecaj na marginalizirane skupine:** Istražiti konkretne učinke primjene zelenog socijalnog rada na marginalizirane skupine u Hrvatskoj, analizirajući slučajeve i primjere iz prakse koji pokazuju doprinos ekonomskoj i socijalnoj integraciji.
3. **Primjeri dobre prakse zelenog socijalnog rada:** Analizirati primjere uspješno implementiranog zelenog socijalnog rada u različitim sektorima kroz studije slučaja ili intervju s praktičarima. Cilj je identificirati konkretne primjere gdje su ekološke prakse već integrirane i istražiti njihove uspjehe kako bi služile kao primjer implementaciji zelenog socijalnog rada na druga područja.
4. **Prepreke u implementaciji:** Detaljno ispitati prepreke s kojima se socijalni radnici suočavaju prilikom implementacije zelenog socijalnog rada, uključujući birokratske prepreke, nedostatak resursa i infrastrukture, kroz studije slučaja i intervju s praktičarima.
5. **Usporedba s drugim zemljama:** Usporediti primjenu zelenog socijalnog rada u Hrvatskoj s pristupima u drugim zemljama, obuhvaćajući usporedbe u obrazovanju, praksi i politici, te pružiti preporuke za Hrvatsku.
6. **Razvoj politika:** Analizirati razvoj i implementaciju politika koje podržavaju zeleni socijalni rad, uključujući političke inicijative i zakone koji mogu potaknuti ili otežati njegovu integraciju.

10. Zaključak

Istraživanje je pokazalo da, iako zeleni socijalni rad još nije formalno integriran u sustav socijalne skrbi u Hrvatskoj, postoji rastući interes i inicijative među socijalnim radnicima za njegovu primjenu. Zeleni socijalni rad postupno se razvija zahvaljujući individualnim inicijativama i zalaganju socijalnih radnika u različitim sektorima. Unatoč tome, mnogi socijalni radnici nisu dovoljno upoznati s ovim konceptom, ali gotovo svi prepoznaju potrebu za razvojem ovog područja i spremni su osobno doprinijeti njegovom unapređenju. Važno je naglasiti da zeleni socijalni rad nije prijetnja socijalnom radu kakvog poznajemo danas, već pruža novu perspektivu koja može obogatiti postojeće metode i strategije u socijalnom radu, integrirajući okolišne čimbenike kao dio holističkog pristupa u praksi socijalnog rada. Rezultati istraživanja također ukazuju na to da je ključna prepreka za integraciju ovog koncepta prekomjerna birokratizacija, nedostatak resursa i infrastrukture te opća neorganiziranost sustava. Najveći otpor prema zelenom socijalnom radu dolazi iz državnog sektora, što je više posljedica prenatrpanosti sustava nego otpornosti prema ideji. Unatoč ovim izazovima, pozitivni primjeri iz prakse pokazuju potencijal za razvoj ovog područja, s posebnim naglaskom na rješavanje pitanja ekološke pravde i osnaživanje marginaliziranih skupina. Odgovori sugeriraju da zeleni socijalni rad može imati značajne pozitivne učinke na marginalizirane skupine, uključujući ekonomsko osnaživanje, poboljšanje životnih uvjeta, podizanje ekološke svijesti i integraciju u društvo. Iako većina ispitanika nije detaljno upoznata s pojmom zelenog socijalnog rada, njihovi odgovori pokazuju intuitivno razumijevanje i suglasnost s principima koje ovaj koncept zastupa. Kao izvore informiranja o ovom konceptu ispitanici najčešće navode anketu koja je provedena u svrhu ovog istraživanja, kolegij „Socijalni rad u organiziranju zajednice“, internet, seminare, konferencije, medije i stručnu literaturu. Kao zaključak, za uspješniju integraciju zelenog socijalnog rada u Hrvatskoj potrebno je unaprijediti edukaciju, infrastrukturu i institucionalnu podršku te provoditi daljnja istraživanja koja će podržati ove promjene. Ključno je proširiti prisutnost zelenog socijalnog rada u kurikulumu fakultetskog obrazovanja i postupno ga integrirati u znanstvenu i praktičnu

domenu socijalnog rada kako bi se osigurao njegov razvoj te omogućila njegova šira primjena i razumijevanje u društvu.

11. Popis tablica

Tablica 5.1.1. - *Sociodemografski pokazatelji o sudionicima istraživanja (sektor rada, mjesto rada, najviša razina završenog obrazovanja, duljina radnog staža, dob i spol; N=169)*

Tablica 6.1.1. - *Stupanj ekološke osjetljivosti među socijalnim radnicima*

Tablica 6.2.1. - *Percepcija utjecaja klimatskih promjena na marginalizirane skupine*

Tablica 6.3.1. - *Razina Upoznatosti Ispitanika s Konceptom Zelenog Socijalnog Rada*

Tablica 6.4.1 - *Razina integracije zelenog socijalnog rada u svakodnevnu praksu – stupanj slaganja*

Tablica 6.4.2 - *Razina integracije zelenog socijalnog rada u svakodnevnu praksu – Da/Ne*

Tablica 6.5.1 - *Stupanj ekološke osjetljivosti, informiranost o klimatskim pitanjima, upoznatost s konceptom i integracija zelenog socijalnog rada u državnom, civilnom i privatnom sektoru*

Tablica 6.5.2 - *Stupanj ekološke osjetljivosti, informiranost o klimatskim pitanjima, upoznatost s konceptom i integracija zelenog socijalnog rada prema razinama obrazovanja*

Tablica 6.5.3. - *Stupanj ekološke osjetljivosti, informiranost o klimatskim pitanjima, upoznatost s konceptom i integracija zelenog socijalnog rada prema mjestu rada*

Tablica 6.5.4 - *Stupanj ekološke osjetljivosti, informiranost o klimatskim pitanjima, upoznatost s konceptom i integracija zelenog socijalnog rada prema dobi*

Tablica 6.5.5. - *Stupanj ekološke osjetljivosti, informiranost o klimatskim pitanjima, upoznatost s konceptom i integracija zelenog socijalnog rada prema radnom stažu*

Tablica 6.6.1.1 - *Stupanj ekološke osjetljivosti u odnosu na percepciju potrebe i voljnost za doprinos zelenom socijalnom radu*

Tablica 6.6.1.2 - *Stupanj informiranosti o klimatskim rizicima na marginalizirane skupine u odnosu na percepciju potrebe i voljnost za doprinos zelenom socijalnom radu*

Tablica 6.6.1.3. - *Stupanj upoznatosti sa konceptom „zelenog socijalnog rada“ u odnosu na percepciju potrebe i voljnost za doprinos zelenom socijalnom radu*

Tablica 6.6.1.4. - *Stupanj integracije zelenog socijalnog rada u svakodnevnu praksu u odnosu na percepciju potrebe i voljnost za doprinos zelenom socijalnom radu*

Tablica 6.6.2.1 - *Stavovi prema razvoju i osobnom doprinosu zelenom socijalnom radu po sektorima*

Tablica 6.6.2.2 - *Stavovi prema razvoju i osobnom doprinosu zelenom socijalnom radu po stupnju obrazovanja*

Tablica 6.6.2.3 - *Stavovi prema razvoju i osobnom doprinosu zelenom socijalnom radu po mjestu rada*

Tablica 6.6.2.4. - *Stavovi prema razvoju i osobnom doprinosu zelenom socijalnom radu po dobi*

Tablica 6.6.2.5. - *Stavovi prema razvoju i osobnom doprinosu zelenom socijalnom radu po radnom stažu*

12. Literatura

1. Alber, G. (2011). Gender, cities and climate change. Thematic report prepared for *Cities and Climate Change: Global Report on Human Settlements*.
2. Alston, M. (2015). Social work, climate change and global cooperation. *International Social Work*, 58(3), 355-363.
3. Anderson, E., i Fornell, C. (2020). *Corporate Sustainability and the Role of the Private Sector*. *Business Ethics Quarterly*, 30(1), 87-102.
4. Australian Association of Social Workers. (2010). *Code of ethics*.
5. Babbie, E. (2015). *The Practice of Social Research*. Cengage Learning.
6. BASW. (2024). Sustainability and Social Work: Perspectives from the 2023 BASW Annual Survey. Birmingham: BASW.
7. Bell, K. (2013). Post-conventional approaches to gender, climate change and social justice. In M. Alston i K. Whittenbury (Eds.), *Research, action and policy: Addressing the gendered impacts of climate change* (53–62). London, UK: Springer.
8. Bennett, J., i Cummings, K. (2018). *Leading Environmental Initiatives in the Non-Profit Sector: Trends and Practices*. *Journal of Non-Profit Management*, 22(3), 213-229.
9. Boetto, H., i Bell, K. (2015). Environmental sustainability in social work education: An online initiative to encourage global citizenship. *International Social Work*, 58(3), 448-462.
10. Bullard, R. D. (1990). *Dumping in Dixie: Race, class and environmental quality*. New York, NY: Westview Press.
11. Carter, L., i Shapiro, R. (2019). *Barriers to Implementing Environmental Policies in the Public Sector*. *Public Administration Review*, 79(4), 563-578.
12. Couper, M. P. (2008). *Designing Effective Web Surveys*. Cambridge University Press.
13. Creswell, J. W. (2014). *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*. SAGE Publications.

14. Dessler, A., i Parsons, E. (2006). *The science and politics of climate change: A guide to the debate*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
15. Dickinson, E. (2012). Addressing environmental racism through storytelling: Toward an environmental justice narrative framework. *Communication, Culture i Critique*, 5(1), 57-74.
16. Dillman, D. A., Smyth, J. D., i Christian, L. M. (2014). *Internet, Phone, Mail, and Mixed-Mode Surveys: The Tailored Design Method*. Wiley.
17. Dominelli, L. (2011). Climate change: A social work perspective. *International Journal of Social Welfare*, 20(4), 430–438.
18. Dominelli, L. (2012). *Green social work: From environmental crises to environmental justice*. Malden, MA: Polity Press.
19. Dominelli, L. (2012a). *Green social work*. Cambridge: Polity Press.
20. Dominelli, L. (2013). Environmental justice at the heart of social work practice: Greening the profession. *International Journal of Social Welfare*, 22(4), 431-439.
21. Dominelli, L. (2014). Promoting environmental justice through green social work practice: A key challenge for practitioners and educators. *International Social Work*, 57(4), 338-345.
22. Dunlap, R. E., i Jones, R. E. (2002). Environmental concern: Conceptual and measurement issues. In A. E. J. P. (Ed.), *Handbook of environmental psychology* (pp. 483-503). Wiley.
23. Germain, C. B. (1973). An ecological perspective in casework practice. *Social Casework*, 54(6), 323-330.
24. Gray, M., i Coates, J. (2012). Environmental ethics for social work: Social work's responsibility to the non-human world. *International Journal of Social Welfare*, 21, 239-247.
25. Groves, R. M., Fowler, F. J., Couper, M. P., Lepkowski, J. M., Singer, E., i Tourangeau, R. (2009). *Survey Methodology*. Wiley.

26. Hart, P. S., i Feldman, L. (2016). Young adults' environmental attitudes and behaviors: A review and future directions. *Environmental Education Research*, 22(2), 227-242.
27. Hawkins, C. A. (2010). Sustainability, human rights, and environmental justice: Critical connections for contemporary social work. *Critical Social Work*, 11(3), 68–78.
28. Hickman, C., Marks, E., Pihkala, P., Clayton, S., Lewandowski, R. E., Mayall, E. E., i Van Susteren, L. (2021). Climate anxiety in children and young people and their beliefs about government responses to climate change: a global survey. *The Lancet Planetary Health*, 5(12), e863-e873.
29. Hoffman, A. J., i Bazerman, M. H. (2007). Changing environmental behavior: The role of organizational culture. In M. J. Stern (Ed.), *Organizational behavior and environmental management* (pp. 159-182).
30. International Federation of Social Workers (IFSW). (2014). What we do. Retrieved from <http://ifsw.org/what-we-do/> (accessed 11 December 2014).
31. Jones, P. (2013). Transforming the curriculum: Social work education and ecological consciousness. In M. Gray, J. Coates, i T. Hetherington (Eds.), *Environmental social work* (213-230). Newcastle, Australia: Routledge.
32. Kemp, S. P. (2011). Recentering environment in social work practice: Necessity, opportunity, challenge. *British Journal of Social Work*, 41, 1198–1210.
33. Kotter, J. P. (1996). *Leading change*. Harvard Business Review Press.
34. Kumari Rigaud, K., de Sherbinin, A., Jones, B., Bergmann, J., Clement, V., Ober, K., ... i Midgley, A. (2018). Groundswell: Preparing for Internal Climate Migration. *World Bank Group*.
35. Madhanagopal, D., i Nikku, B. R. (2022). Social work and climate justice: Past, present, and the way forward. In D. Madhanagopal i B. R. Nikku (Eds.), *Social work and climate justice* (1-16). Routledge.
36. McKinnon, J. (2008). Exploring the nexus between social work and the environment. *Australian Social Work*, 61(3), 256.

37. Miller, E., i McLoughlin, D. (2020). *Ecological Social Work: Integrating Environmental Perspectives into Social Work Practice*. *Social Work Education*, 39(4), 482-494.
38. Morrow, L., i Raskin, M. (2021). *The Role of Social Work in Addressing Climate Change: Perceptions and Barriers*. *Journal of Social Work Practice*, 35(2), 245-259.
39. Nesmith, A., i Smyth, N. (2015). Environmental justice and social work education: Social workers' professional perspectives.
40. Norton, B. G., i Leiserowitz, A. (2020). The role of older generations in environmental sustainability: Challenges and opportunities. *Environmental Science i Policy*, 113, 44-52.
41. Patton, M. Q. (2015). *Qualitative Research i Evaluation Methods: Integrating Theory and Practice*. SAGE Publications.
42. Ramsay, S., i Boddy, J. (2017). Environmental social work: A concept analysis. *The British Journal of Social Work*, 47(1), 68–86.
43. Rinkel, M., i Powers, M. (Eds.). (2017). *Social work promoting community and environmental sustainability: A workbook for global social workers and educators*.
44. Schibli, K. (2020). CASW: Climate change and social work. 2020 position statement. *Canadian Association of Social Workers*.
45. Schmitz, C. L., Matyok, T., Sloan, L. M., i James, C. (2012). The relationship between social work and environmental sustainability: Implications for interdisciplinary practice. *International Journal of Social Welfare*, 21, 278-286.
46. Sewpaul, V. (2012). Social work and human rights: An African perspective. Keynote address presented at the 2012 Joint World Conference on Social Work and Social Development.
47. Shaw, T. (2011). Is social work a green profession? An examination of environmental beliefs. *Journal of Social Work*, 13(1), 3-29.
48. Sheehan, K. B. (2001). *E-Mail Survey Response Rates: A Review*. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 6(2), 0-0.

49. Social Work and Ecology Collaborative. (2020). *Exploring Barriers to Integrating Ecological Practices in Social Work*. *Social Work Education*, 39(6), 754-767.
50. Stern, P. C. (2000). Toward a coherent theory of environmentally significant behavior. *Journal of Social Issues*, 56(3), 407-424.
51. Teddlie, C., i Tashakkori, A. (2009). *Foundations of Mixed Methods Research: Integrating Quantitative and Qualitative Approaches in the Social and Behavioral Sciences*. SAGE Publications.
52. The British Association of Social Workers. (2012). *The code of ethics for social work: Statement principles*.
53. Ungar, M. (2002). A deeper, more social ecological social work practice. *Social Service Review*, 76(3), 480–497.
54. van der Heijden, P. G. M. (2003). *Internet Survey Methodology*. Kluwer Academic Publishers.
55. Williams, J. H., i Tedeschi, P. (2013). Developing a research agenda that supports global practice. *Social Work Research*, 37(3), 165-167.
56. Wright, K. B. (2005). *Researching Internet-Based Populations: Advantages and Disadvantages of Online Survey Research, Online Questionnaire Authoring Software Packages, and Web Survey Services*. *Sociological Methods i Research*, 33(3), 303-328.
57. Zapf, M. K. (2010). Social work and the environment: Understanding people and place. *Critical Social Work*, 11(3).
58. Zelezny, L. C. (1999). Educational interventions that improve environmental behaviors: A meta-analysis. *Journal of Environmental Education*, 30(1), 5-14.

13. Prilog

Anketni upitnik

1. Ekološka osjetljivost

- **Kako biste procijenili svoju osviještenost o potrebi zaštite okoliša?**
 - 1 (minimalna osviještenost) – 5 (izrazito visoka osviještenost)
- **Koliko ste zabrinuti zbog utjecaja klimatskih promjena i zagađenja okoliša na vaše zdravlje, dobrobit i kvalitetu života?**
 - 1 (nimalo) – 5 (izrazito)
- **Koliko često razgovarate o klimatskoj krizi i/ili zagađenju okoliša sa svojim kolegama ili na društvenim mrežama?**
 - 1 (nikad) – 5 (izrazito često)
- **U kojoj mjeri smatrate da klimatske promjene utječu na kvalitetu života ljudi?**
 - 1 (nimalo) – 5 (izrazito)
- **U kojoj mjeri smatrate da klimatske promjene mogu utjecati na životni položaj vaših korisnika?**
 - 1 (nimalo) – 5 (izrazito)
- **Koliko ste zabrinuti zbog utjecaja klimatskih promjena i zagađenja okoliša na zdravlje, dobrobit i kvalitetu života vaših korisnika?**
 - 1 (nimalo) – 5 (izrazito)
- **U kojoj mjeri smatrate da će događaji uzrokovani klimatskim promjenama dovesti do povećanja broja korisnika u sustavu socijalne skrbi?**
 - 1 (nimalo) – 5 (izrazito)

2. Informiranost o relevantnim klimatskim pitanjima

Sljedeća pitanja ispituju relevantnost klimatskih promjena u kontekstu marginaliziranih skupina.

- **Slažete li se s tvrdnjom da ljudi sa niskim socioekonomskim statusom upadaju dublje u siromaštvo zbog klimatskih promjena?**
 - Slažem se
 - Djelomično se slažem
 - Ne slažem se
- **Slažete li se s tvrdnjom da klimatske promjene mogu dovesti do gubitka radnih mjesta?**
 - Slažem se
 - Djelomično se slažem
 - Ne slažem se
- **Slažete li se s tvrdnjom da klimatske promjene povećavaju rizik od bolesti i ozljeda, što predstavlja dodatni izazov za osobe s niskim socioekonomskim statusom koje često nemaju pristup kvalitetnoj zdravstvenoj skrbi?**
 - Slažem se
 - Djelomično se slažem
 - Ne slažem se
- **Slažete li se s tvrdnjom da osobe s niskim socioekonomskim statusom češće žive u zajednicama koje su manje otporne na klimatske promjene?**
 - Slažem se
 - Djelomično se slažem
 - Ne slažem se
- **Slažete li se s tvrdnjom da klimatske promjene mogu stvoriti začarani krug siromaštva?**
 - Slažem se
 - Djelomično se slažem

- Ne slažem se
- **Slažete li se s tvrdnjom da povećanje razine mora i češće poplave ugrožavaju obalna područja i zajednice uz obalu, što može dovesti do gubitka domova, infrastrukture i poljoprivrednih površina, te s time povezano novih korisnika u sustavu socijalne skrbi?**
 - Slažem se
 - Djelomično se slažem
 - Ne slažem se
- **Slažete li se s tvrdnjom da klimatske promjene predstavljaju prijetnju poslovanju i mogu imati ozbiljne financijske posljedice za velik broj ljudi?**
 - Slažem se
 - Djelomično se slažem
 - Ne slažem se
- **Slažete li se s tvrdnjom da suše, poplave i promjene u uzgoju usjeva zbog klimatskih promjena dovode do nestašica hrane i vode, što rezultira višim cijenama koje siromašniji slojevi društva ne mogu priuštiti?**
 - Slažem se
 - Djelomično se slažem
 - Ne slažem se
- **Slažete li se s tvrdnjom da klimatske promjene uzrokuju migracije?**
 - Slažem se
 - Djelomično se slažem
 - Ne slažem se
- **Slažete li se s tvrdnjom da klimatska kriza produbljuje postojeće društvene nejednakosti?**
 - Slažem se
 - Djelomično se slažem
 - Ne slažem se
- **Slažete li se s tvrdnjom da klimatske promjene mogu izazvati anksioznost, depresiju i stres kod ljudi?**

- Slažem se
- Djelomično se slažem
- Ne slažem se

3. Upoznatost s konceptom zelenog socijalnog rada

- **Mogu li reći da sam čuo/la za termin "Zeleni socijalni rad"?**
 - Da
 - Ne
- **Dobro sam upoznat/a s terminom "Zeleni socijalni rad".**
 - Da
 - Ne
- **Informiram se o Zelenom socijalnom radu iz relevantne stručne literature.**
 - Da
 - Ne

Uputa: Sljedeća pitanja se odnose općenito na koncept i praksu zelenog socijalnog rada, a ne na vašu osobnu primjenu zelenog socijalnog rada u praksi.

Pitanja su formulirana kao izjave s kojima se ispitanici mogu složiti ili ne, označujući stupanj slaganja na skali od 1 do 5.

- 1 - U potpunosti se ne slažem
 - 2 - Ne slažem se
 - 3 - Niti se slažem niti se ne slažem
 - 4 - Slažem se
 - 5 - U potpunosti se slažem
-
- **Zeleni socijalni rad aktivno se bavi ekološkom pravdom.**
 - 1 - 5

- **Fokus zelenog socijalnog rada je na specifičnim učincima koje opasnosti klimatske krize imaju na ranjive i marginalizirane skupine.**
 - 1 - 5
- **Zeleni socijalni rad prepoznaje čvrstu vezu između ljudi i okoliša.**
 - 1 - 5
- **Cilj zelenog socijalnog rada je povezati ekološku održivost s individualnim potrebama korisnika.**
 - 1 - 5
- **Zeleni socijalni rad integrira ekološka pitanja u svakodnevnu praksu.**
 - 1 - 5
- **Socijalni radnici igraju ključnu ulogu u postizanju brige za okoliš i dobrobiti ljudi.**
 - 1 - 5
- **Sadržaj zelenog socijalnog rada mogu usvojiti svi socijalni radnici.**
 - 1 - 5
- **U zelenom socijalnom radu riječ je o zagovaranju ekološke pravde, promicanju održivih praksi i rješavanju utjecaja ekoloških problema na ranjivo stanovništvo.**
 - 1 - 5
- **Zeleni socijalni rad aktivno se bori protiv klimatskih promjena.**
 - 1 - 5
- **Zeleni socijalni rad istražuje nepravde u distribuciji resursa.**
 - 1 - 5
- **Zeleni socijalni rad potiče suradnju između različitih sektora, uključujući vladu, nevladine organizacije, industriju i građane, kako bi se postigao održiviji svijet.**
 - 1 - 5
- **Zeleni socijalni rad podržava ljude u potvrđivanju njihovih ljudskih, socijalnih i okolišnih prava.**

- 1 - 5

4. Integracija zelenog socijalnog rada u svakodnevnu praksu

Uputa: Sljedeća pitanja se odnose na vašu primjenu zelenog socijalnog rada u praksi.

Pitanja su formulirana u obliku tvrdnji. Sudionici istraživanja označavaju učestalost izvršavanja radnji na ljestvici od 1 do 5.

1 - nikad

2 - ponekad

3 - često

4 - vrlo često

5 - izrazito često

- **Zagovaram, educiram i podižem svijest o povezanosti ljudskih, socijalnih i ekoloških pitanja.**
 - 1 - 5
- **Zagovaram promjene u politici koje se tiču ekoloških pitanja.**
 - 1 - 5
- **Suradujem s donositeljima odluka u pogledu ekoloških inicijativa.**
 - 1 - 5
- **Podižem svijest o ekološkoj pravdi i održivosti unutar zajednice.**
 - 1 - 5
- **Uključujem zajednice u inicijative povezane s ekološkim pitanjima.**
 - 1 - 5
- **Nastojim se informirati o lokalnim ekološkim potrebama.**
 - 1 - 5
- **Nastojim informirati druge o lokalnim ekološkim potrebama.**
 - 1 - 5
- **Obrazujem se kako bih razumio/la utjecaj okoliša na korisnika i njihovo blagostanje.**

- 1 - 5
- **Potičem korisnike na usvajanje ekoloških ponašanja.**
 - 1 - 5
- **Istražujem zelene alternative u pružanju usluga (npr. bez papirnata dokumentacija).**
 - 1 - 5
- **U okviru obavljanja svojih poslovnih aktivnosti raspravljamo o važnosti ekoloških tema i utjecaju klimatskih promjena na živote korisnika.**
 - 1 - 5
- **Suradujem s drugim stručnjacima prilikom rješavanja ekoloških problema.**
 - 1 - 5
- **Prepoznavanje svih aspekata života osobe, uključujući obitelj, zajednicu, društveno i prirodno okruženje, je ključno u mom radu.**
 - 1 - 5

- **Ako na drugačiji način uključujete zeleni socijalni rad u svoju svakodnevnu praksu, molim vas da ovdje navedete primjer. (Otvoreno pitanje)**

- **Jeste li dio interdisciplinarnog tima za rješavanje važnih ekoloških izazova?**
 - Da
 - Ne
- **Postoje li specifične politike ili smjernice na lokalnoj razini koje slijedite kada se bavite ekološkim pitanjima?**
 - Da
 - Ne
- **Jeste li naišli na poteškoće koje su ograničile vaše djelovanje pri integraciji principa zelenog socijalnog rada u vaš rad s korisnicima?**
 - Da
 - Ne

- **Koristite li specifične tehnike ili metode procjene kako biste identificirali ekološke rizike u životima svojih korisnika?**
 - Da
 - Ne
- **Jeste li do sada sudjelovali u projektima zaštite okoliša na razini zajednice?**
 - Da
 - Ne

Uputa: Sljedeća pitanja su otvorenog tipa i odgovor na njih nije obavezan. Ipak, svaki vaš odgovor može značajno pridonijeti boljem razumijevanju primjene zelenog socijalnog rada, stoga vas potičem da podijelite informacije i iskustva koja imate.

- **Biste li mogli navesti jedan primjer prepreke s kojom ste se kao socijalni radnik suočili pri uvođenju/implementaciji zelenog socijalnog rada u svakodnevnu praksu?**
- **Prema vašem mišljenju, kako zeleni socijalni rad može pridonijeti marginaliziranim članovima zajednice?**
- **Biste li mogli podijeliti jedan slučaj u kojem ste uspješno integrirali ekološka razmatranja u plan skrbi za svog korisnika ili u svom radu?**
- **Biste li mogli opisati jedan primjer uspješne suradnje s drugim stručnjacima (npr. ekolozima, donositeljima politika) u rješavanju pitanja ekološke pravde?**
- **Biste li mogli ukratko opisati jedan primjer kako zagovarate promjene politika vezanih za ekološku pravdu unutar vaše organizacije ili zajednice?**
- **Možete li navesti vaš izvor informacija o konceptu zelenog socijalnog rada? To može uključivati predavanja na fakultetu, stručna i znanstvena literatura, internet, konferencije, seminare i slično. Ako do sada niste čuli za zeleni socijalni rad, slobodno preskočite ovo pitanje.**

5. Perspektive i osobna uključenost u zeleni socijalni rad

- **Vidite li potrebu za razvojem zelenog socijalnog rada u budućnosti?**

1. Da
2. Ne

- **Biste li bili voljni osobno doprinijeti zelenom socijalnom radu?**

1. Da
2. Ne

6. Sociodemografski podaci

- **U kojem sektoru ste zaposleni?**

1. Državni sektor
2. Privatni sektor
3. Civilni sektor

- **Gdje se nalazi vaše radno mjesto?**

1. Selo
2. Manji grad (do 30 000 stanovnika)
3. Veći grad (više od 30 000 stanovnika)

- **Kolika je duljina vašeg radnog staža?**

1. 0-5 godina
2. 6-10 godina
3. 11-15 godina
4. 16-20 godina
5. 21-25 godina
6. 25-30 godina
7. 31+ godina

- **Kojeg ste spola?**

1. M
2. Ž
3. Ne mogu se opredijeliti

- **Koji je vaš najviši završeni stupanj obrazovanja?**

1. Preddiplomski sveučilišni studij
2. Diplomski sveučilišni studij
3. Poslijediplomski specijalistički studij